

PERCEPCIJA OSIGURATELJA I POTROŠAČA O OSIGURANJU OD POTRESA

Stanić, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:551968>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Financije

**PERCEPCIJA OSIGURATELJA I POTROŠAČA O
OSIGURANJU OD POTRESA**

Diplomski rad

Magdalena Stanić

Zagreb, rujan, 2021.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Financije

**PERCEPCIJA OSIGURATELJA I POTROŠAČA O
OSIGURANJU OD POTRESA
PERCEPTION OF INSURERS AND CONSUMERS ON
EARTHQUAKE INSURANCE**

Diplomski rad

Magdalena Stanić, 0067537791

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Jakša Krišto

Zagreb, rujan, 2021.

SAŽETAK

Široki spektar vrsta osiguranja, koje oslikavaju količinu opasnosti kojima smo izloženi kao i potrebu za transferiranjem tih rizika na druge, dokaz su neophodnosti i važnosti postojanja instituta osiguranja. Značajan dio osiguranja čine imovinska osiguranja, koja štite imovinu ugovaratelja od brojnih opasnosti. Potres predstavlja jednu od najdestruktivnijih opasnosti kojoj može biti izložena imovina, stoga je ta vrsta osiguranja izrazito važna, ali i kompleksna. Shodno tome postoje različiti javni i privatni sustavi osiguranja od potresa koje možemo pronaći u svijetu. Njegova zastupljenost će ovisiti o izloženosti pojedinog područja riziku potresa kao i vrsti sustava osiguranja u određenoj zemlji. U većini zemalja svijeta, pa tako i u Republici Hrvatskoj postoji problem niske zastupljenosti imovinskog osiguranja, kao i osiguranja od potresa. Značaj osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj porastao je s potresima koji su pogodili područje Zagreba i okolice te Petrinje i okolice u 2020. godini. Posljedice ovih potresa utjecale su na rast svih parametara osiguranja od potresa kao i svijesti građana o riziku potresa. Zbog važnosti i aktualnosti ove tematike, u radu su prikazane su glavne karakteristike osiguranja od potresa, usporedba različitih sustava osiguranja od potresa te njegova zastupljenost. Provedeno je kvalitativno istraživanje percepcije osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa u Republici Hrvatskoj metodom intervjua, koje je potvrdilo postavljenu tezu o niskoj razini svijesti građana o riziku potresa, kao i postojanja velikog prostora za rast zastupljenosti ove vrste osiguranja.

Ključne riječi: *osiguranje od potresa, potres u Zagrebu, potres u Petrinji*

SUMMARY

The wide range of types of insurance, which reflect the number of dangers to which we are exposed as well as the need to transfer these risks to others, is proof of the necessity and importance of the existence of insurance institutes. A significant part of insurance consists of property insurance, which protects the contractor's property from numerous dangers. An earthquake is one of the most destructive dangers to which property can be exposed, so this type of insurance is extremely important, but also complex. Consequently, there are various public and private earthquake insurance systems that we can find in the world. Its representation will depend on the exposure of a particular area to earthquake risk as well as the type of insurance system in a particular country. In most countries of the world, including the Republic of Croatia, there is a problem of low representation of property insurance, as well as earthquake insurance. The importance of earthquake insurance in the Republic of Croatia increased with the earthquakes that hit the area of Zagreb and its surroundings and Petrinja and its surroundings in 2020. The consequences of these earthquakes affected the growth of all parameters of earthquake insurance as well as the awareness of citizens about the risk of earthquakes. Due to the importance and topicality of this topic, the paper presents the main characteristics of earthquake insurance, a comparison of different earthquake insurance systems, and its representation. A qualitative survey of insurers and consumers' perceptions of earthquake insurance in the Republic of Croatia was conducted using the interview method, which confirmed the thesis about the low level of awareness of citizens about earthquake risk, as well as the existence of great room for growth in this type of insurance.

Keywords: *earthquake insurance, earthquake in Zagreb, earthquake in Petrinja*

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka	2
1.3. Struktura rada.....	2
2. OSNOVE OSIGURANJA I RIZIKA	3
2.1. Pojam i značaj osiguranja	3
2.2. Funkcije osiguranja.....	4
2.3. Pojmovno određenje i klasifikacija rizika	6
2.3.1. Pojmovno određenje rizika	6
2.3.2. Klasifikacija rizika.....	7
2.4. Vrste osiguranja	9
3. KARAKTERISTIKE IMOVINSKOG OSIGURANJA	12
3.1. Specifičnosti imovinskog osiguranja	12
3.1.1. Osiguranje materijalne imovine.....	12
3.1.2. Osiguranje imovinskih interesa	14
3.2. Klasifikacija osiguranja od požara i elementarnih šteta	15
3.3. Utjecaj klimatskih promjena na osiguranje od požara i elementarnih šteta	16
3.4. Tržište imovinskog osiguranja u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj	20
4. OSIGURANJE OD POTRESA	25
4.1. Obilježja osiguranja od potresa	25
4.2. Podosiguranje osiguranja od potresa	28
4.3. Zastupljenost osiguranja od potresa.....	30
4.3.1. Sjedinjene Američke Države	32
4.3.2. Japan	33

4.3.3. Turska	34
4.3.4. Hrvatska.....	35
4.4. Parametarsko osiguranje od potresa	38
4.5. Reosiguranje rizika potresa.....	41
5. POTRES U GRADU ZAGREBU I SISAČKO- MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI U 2020. GODINI.....	44
5.1. Šteta izazvana potresom u Zagrebu i Petrinji	44
5.2. Financiranje sanacije štete izazvane potresom u Zagrebu i Petrinji.....	45
5.3. Odgovor osiguratelja na štete	48
6. PROMJENE NA TRŽIŠTU OSIGURANJA OD POTRESA U REPUBLICI HRVATSKOJ NAKON POTRESA U ZAGREBU I PETRINJI- ISTRAŽIVANJE	52
6.1. Metodologija istraživanja	52
6.2. Rezultati istraživanja	53
6.3. Rasprava o rezultatima istraživanja	57
7. ZAKLJUČAK.....	61
POPIS LITERATURE.....	63
POPIS SLIKA	72
POPIS TABLICA	72
PRILOZI.....	73
ŽIVOTOPIS	74

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Svakodnevna izloženost pojedinca i njegove imovine brojnim opasnostima preduvjet je samog postojanja osiguranja. Kako potpuna zaštita od neželjenih posljedica rizičnih događaja nije moguća, razvio se sustav zaštite od potencijalnih opasnosti, sustav osiguranja. Danas postoji široki spektar vrsta osiguranja, koje oslikavaju količinu opasnosti kojima smo izloženi kao i našu potrebu za transferiranjem tih rizika na osiguratelja. Imovinska osiguranja, kao vrsta neživotnih osiguranja, imaju veliki udio i značaj u osiguranju. Ona omogućuju zaštitu imovine ugovaratelja osiguranja od brojnih rizika. Rizici poput požara, udara groma, eksplozije i dr. najčešće se u ugovorima o osiguranju imovine pokrivaju kao osnovni rizici dok rizici poput potresa, klizanja tla, poplave i sl. moraju posebno ugovoriti. Kako su potresi jedni od najdestruktivnijih opasnosti koji mogu imati enormne ekonomske, društvene i ekološke posljedice, potrebno im je posvetiti više pozornosti. Postoje različiti javni i privatni sustavi osiguranja od potresa diljem svijeta s ciljem zaštite imovine pojedinca ili društva od potencijalne opasnosti nastupa potresa. Zastupljenost osiguranja od potresa se drastično razlikuje među zemljama ovisno o izloženosti riziku potresa, svijesti građana, sustavu osiguranju i drugim kriterijima. Potrese, kao i druge prirode katastrofe, karakterizira niska učestalost te visoka razina nepredvidivosti, slijedom toga osiguranje od potresa predstavlja veliki izazov za osiguravatelje kao i za one koji se žele zaštititi od navedene opasnosti.

Niska razina svijesti o riziku potresa prisutna je u većini zemalja, stoga je vrlo važno posvetiti pažnju ovoj tematici i povećati razumijevanje osiguranja od potresa, kao i njegovu zastupljenost. Cilj ovog rada je proučiti sustave i vrste osiguranja od potresa u različitim zemljama, istražiti trendove na ovom tržištu, razumjeti prirodu potresa od kojih se nastojimo zaštititi te prikazati važnost zastupljenosti ove vrste osiguranja. Potaknuti događajima u 2020. godini, odnosno potresima u Zagrebu i okolici te potresima u Petrinji i okolici, posebnu pažnju posvetit ćemo tržištu osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj i percepciji osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa na navedenom tržištu.

1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka

Metodologija koja će se koristiti za pisanje rada sukladna je metodama koje se koriste u istraživanjima u društvenim znanostima, a uključuje: metode klasifikacije i komparacije podataka, metodu deskripcije stanja i procesa te induktivno-deduktivnu metodu zaključivanja.

Za potrebe obrade teorijskog dijela rada prvenstveno će se koristiti sekundarni podatci dobiveni iz stručnih knjiga, članka i časopisa hrvatskih i stranih izdavatelja te internetskih stranica domaćih i stranih institucija iz područja osiguranja. Usporedba tržišta osiguranja različitih zemalja odnosno regija vršit će uz pomoć podataka vjerodostojnih baza podataka.

Proučavanje percepcije osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa provesti će se kvalitativnom metodom istraživanja odnosno metodom intervjua tri skupine ispitanika: predstavnika osiguravajućih društava, osoba koje imaju ugovoreno osiguranjem od potresa te osoba bez ugovorenog osiguranja od potresa.

1.3. Struktura rada

Na samom početku definiranje pojma, značaja i funkcija osiguranja, određivanje i klasifikacija rizika te vrsta osiguranja predstavlja osnovu za razumijevanje teorijskog dijela rada. Potom će se prikazati karakteristike imovinskog osiguranja, osiguranja od požara i elementarnih šteta te usporedba značaja imovinskog osiguranja u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj.

Srž rada predstavlja osiguranje od potresa, stoga će se detaljno proučiti obilježja osiguranja od potresa, njegova zastupljenost u pojedinim zemljama, kao i parametarsko osiguranje od potresa. Ujedno će se proučiti tržište osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj prije i nakon potresa koji su zadesili Zagreb i okolicu te Petrinju i okolicu u 2020. godini.

U posljednjem poglavlju rada predstaviti će se istraživanje provedeno intervjuom tri skupine ispitanika, prikazati će se njihova percepcija o osiguranju od potresa te donijeti krajnji zaključci.

2. OSNOVE OSIGURANJA I RIZIKA

2.1. Pojam i značaj osiguranja

Zaštita čovjeka i njegove imovine od štetnih posljedica prirodnih sila i drugih opasnosti oduvijek je bila od velike važnosti ne samo za pojedinca nego i za društvo u cjelini (Andrijašević i Petranović, 1999: 1). Svakodnevna izloženost vlastitog života i imovine brojnim opasnostima potaknula je čovjeka da potencijalnu štetu transferira na druge. Zbog mogućnosti nastanka šteta enormnih razmjera, koje je teško ili nemoguće samostalno pokriti, pojedinci se odlučuju prenijeti višak rizika iznad svojih mogućnosti na osiguratelja.

Osiguranja je oduvijek bilo i bit će teško definirati. Postoji velik broj definicija osiguranja, no pojam osiguranja u svom najjednostavnijem obliku ima dvije temeljne karakteristike:

1. Prijenos rizika od pojedinca na grupu ili zajednicu rizika
2. Svi članovi grupe dijele gubitke na nekoj pravičnoj osnovi (Vaughan i Vaughan, 2000: 16).

Stoga, osiguranje predstavlja metodu transfera rizika s osiguranika na osiguratelja, koji prihvaća nadoknaditi slučajne štete onima kod kojih su nastale i raspodijeliti ih na sve članove rizične zajednice na načelima uzajamnosti i solidarnosti (Rejda, 1995: 21).

Također osiguranje možemo definirati sa stajališta pojedinca i s motrišta društva. Sa stajališta pojedinca, osiguranje je gospodarski instrument kojim pojedinac zamjenjuje mali određeni iznos (premija) za veliki neizvjestan financijski gubitak (neizvjesnost od koje se osiguravamo) koji bi postojao da nema osiguranja (Vaughan i Vaughan, 2000: 16). S motrišta društva, osiguranje je gospodarski instrument za smanjivanje i uklanjanje rizika procesom kombiniranja dovoljnog broja istovjetnih izlaganja u skupinu, kako bismo mogli predvidjeti gubitke za skupinu kao cjelinu (Vaughan i Vaughan, 2000: 23).

Cijena zaštite od osiguranog slučaja naziva se premija, a pokriće rizika u osiguranju ostvaruje se na osnovi ugovora o osiguranju. Sastavni dio ugovora o osiguranju je polica osiguranja koja predstavlja pisanu ispravu o sklopljenom ugovoru o osiguranju. Osnovni sudionici u osiguranju su osiguravatelj, ugovaratelj osiguranja, osiguranik i u određenim slučajevima reosiguratelj (Andrijanić i Klasić, 2013: 12). Osiguravatelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja/korsniku osiguranja isplatiti osigurninu/nadoknaditi štetu ako nastupi

osigurani slučaj, a ugovaratelj osiguranja je obvezan plaćati premiju osiguranja i ispunjavati ostale obveze iz ugovora (Andrijanić i Klasić, 2013: 12). Osiguranik je osoba čiji je imovinski interes osiguran i kojoj pripadaju prava iz osiguranja (Andrijanić i Klasić, 2013: 13). Ugovaratelj osiguranja određuje osiguranika, pri ugovaranju osiguranja ili kasnije, a ujedno može i biti i sami osiguranik. I posljednji sudionik koji može, ali ne mora biti uključen u proces osiguranja je reosiguratelj. Reosiguratelj je osiguravajuće društvo koje ugovorom o reosiguranju preuzima obvezu da izravnom osiguratelju plati dio ili čitav iznos štete koju bi on trebao platiti svom osiguraniku (Andrijanić i Klasić, 2013: 13). U ovom slučaju izravni osiguratelj je također svojevrsni osiguranik i plaća reosigurateljnu premiju reosiguratelju za preuzeti rizik. Društva za osiguranje ostvaruju važne funkcije i doprinose razvoju financijskog sustava, gospodarstva kao i društva u cjelini.

2.2. Funkcije osiguranja

Osnovnu funkciju osiguranja predstavlja pružanje ekonomske zaštite od opasnosti/rizika koje ugrožavaju imovinu i osobe, a realizira se kroz naknadu šteta/isplatu osigurane svote osiguranicima koje je osigurani rizik pogodio (Bijelić, 2002: 27). Opravdanost postojanja i efikasnost osiguranja se može mjeriti kroz ostale funkcije: društveno-socijalnu funkciju, zaštitnu funkciju te mobilizacijsko-alokacijsku funkciju (Ćurak i Jakovčević, 2007: 23).

Osiguranje izravno ili neizravno utječe na životni standard osiguranika, stoga možemo reći da je kroz ekonomsku zaštitu pojedinca (osobito kod osiguranja osoba) istodobno izražen i socijalni element (Ćurak i Jakovčević, 2007: 34). Što je sektor osiguranja razvijeniji to je manja potencijalna obveza države u nadoknadi štete i ekonomskoj pomoći pojedincima i poduzećima u nastupu određenih štetnih događaja (Hrvatski ured za osiguranje, 2020a: 4). Navedeno implicira kako bi države trebale konstantno poticati građane na veću zastupljenost osiguranja. Provodeći osnovnu funkciju osiguranja (ekonomsku zaštitu) uključujući socijalni element te zdravstvenu zaštitu osiguranika, osiguravajuća društva ostvaruju **društveno-socijalnu funkciju**.

Zaštitna funkcija osiguranja prožima sve oblike ljudske aktivnosti, a ostvaruje se kroz posrednu i neposrednu zaštitu (Ćurak i Jakovčević, 2007: 24). Neposrednom (izravnom) zaštitom nastoje se ili spriječiti uzroci rizičnih događaja ili smanjiti posljedice u trenutku nastupa rizičnog događaja. Sve aktivnosti neposredne zaštite obuhvaćaju dvije skupine mjera: preventivne i represivne mjere (Ćurak i Jakovčević, 2007: 24). Preventivne mjere imaju za cilj

ukloniti/spriječiti uzroke koji mogu izazvati događaje sa štetnim posljedicama. S obzirom na to da nije moguće identificirati sve rizike i spriječiti sve uzroke opasnosti, postoje i sustavi represije. Ograničavanje štetnih posljedica nekog događaja predstavlja sustav represije ili sustav spašavanja. Važno je napomenuti kako i osiguranici imaju važnu ulogu u funkciji zaštite. Naime, osiguranik je dužan poduzeti propisane, ugovorene i sve ostale razborite mjere potrebne da spriječi nastanak osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj nastupi, dužan je poduzeti sve što je razborito i u njegovoj moći da se ograniče njegove štetne posljedice (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18). Preventivna mjera može biti na primjer korištenje nezapaljivih materijala pri gradnji dok bi vatrogasna služba, koja gasi požar ako do njega dođe, bila mjera represije i sl. Preventivne i represivne mjere utječu na ograničavanje rizičnih događaja, smanjenje šteta i isplata po ugovorima, povećanje troškovne efikasnosti te posljedično na smanjenje premija (Ćurak i Jakovčević, 2007: 28). Kroz posrednu (neizravnu) zaštitu ostvaruje se svrha postojanja osiguranja, odnosno ona djeluje na razini ugovornih odnosa između društva za osiguranje i osiguranika kroz sljedeće zadaće: sigurnost i stabilnost osiguranika te održavanje kontinuiteta poslovanja (Ćurak i Jakovčević, 2007: 29).

Mobilizacijsko-alokacijsku funkciju prepoznajemo u redistribuciji štednje suficitarnih sektora i alokaciji štednje deficitarnim sektorima (Ćurak i Jakovčević, 2007: 30). Navedeno se odvija na finansijskom tržištu gdje osiguravajuća društva predstavljaju izuzetno važne institucionalne investitore koji upravljaju velikom količinom akumulirane štednje. Institucionalni investitori, budući da su dugoročni ulagači, imaju pozitivan učinak na finansijsku stabilnost, a također mogu potaknuti dugoročni gospodarski rast i razvoj (Krišto, Stojanović i Pavković, 2013: 2). Tu Bijelić (2002) prepoznaje i **razvojnu funkciju** osiguranja s obzirom na to da osiguratelji raspolažu značajnim sredstvima koja mogu ulagati u razne razvojne programe. Obavljajući svoju temeljnu djelatnost osiguratelji istodobno:

- prikupljaju viškove suficitarnih jedinica (kroz ponudu raznih oblika osiguranja)
- potiču individualnu štednju i brigu pojedinca za budućnost
- kao institucionalni investitori alociraju plasmane deficitarnim jedinicama
- ulažu u državne i komunalne vrijednosnice i time podupiru razvoj
- razvijaju finansijske proizvode surađujući s drugim finansijskim institucijama

- pogoduju modernizaciji sustava garancija (Ćurak i Jakovčević, 2007: 30-31).

Uz ove funkcije osiguranja, Bijelić (2002) ističe i **antiinflacijsku funkciju** osiguranja, koja može biti značajna u tranzicijskim zemljama te zemljama gdje visina inflacije može imati ozbiljne negativne ekonomske posljedice. Ulaganje vlastitih sredstava u osiguranje (plaćanje premije) predstavlja odgođenu potrošnju osiguranika i djeluje na cijene, odnosno time se stvara manji pritisak na rast cijena (Bijelić, 2002:27).

2.3. Pojmovno određenje i klasifikacija rizika

U svakodnevnom životu kao i u poslovnom svijetu izloženi smo mnogobrojnim rizicima. Potrebno je donijeti odluku koje rizike preuzeti, a koje transferirati na osiguravajuća društva jer nije svaki rizik nužno i loš. No prije takve odluke treba razumjeti što je rizik, neizvjesnost te osigurljiv rizik jer bez razumijevanja tih pojmova ne možemo razumjeti osiguranje.

2.3.1. Pojmovno određenje rizika

Rizik je stanje u kojemu postoji mogućnost negativnog odstupanja od poželjnog ishoda koji očekujemo ili kojemu se nadamo (Vaughan i Vaughan, 2000: 5). Ako unaprijed znamo ishod ili ako su svi mogući ishodi pozitivni ili ako unaprijed znamo da će se dogoditi gubitak onda to nije rizik. Što znači da mora postojati vjerojatnost nastupa minimalno dva ishoda od kojih je barem jedan nepoželjan ili manje poželjan od drugog mogućeg ishoda. U slučaju kada postoji rizik da će se neki događaj ostvariti, vjerojatnost (p) njegovog događanja je između 0 i 1 (Andrijanić i Klasić, 2013: 36). Što je vjerojatnost odstupanja od očekivanog ishoda veća, izloženost riziku je značajnija (Ćurak i Jakovčević, 2007: 62). Objektivni rizik je varijacija ishoda nekog događaja, koja stvarno postoji i moguće ju je identificirati, analizirati, mjeriti i procijeniti pomoću znanstvenih metoda, dok je subjektivni rizik procjena osobe o nastupanju objektivnog rizika (Ćurak i Jakovčević, 2007: 62-63). Veličina rizika ovisi o velikom broju faktora: vrsti opasnosti, fizičko-tehničkim karakteristikama predmeta osiguranja, veličini (vrijednosti) predmeta osiguranja, trajanju osiguranja, lokaciji predmeta osiguranja i dr., a premija osiguranja trebala bi biti odraz ovih faktora (Bijelić, 2002: 29). Osiguratelji će prije utvrđivanja premije (cijene osiguranja) detaljno proučiti sve objektivne i subjektivne okolnosti nastojeći utvrditi stvarne posljedice preuzetog rizika. U užem osigurateljskom smislu, rizik je vjerojatnost odstupanja od očekivanih materijalnih i nematerijalnih šteta dok

opasnosti poput požara, poplava, potresa itd. predstavljaju potencijalne uzroke šteta, odnosno najčešće pokretače rizika (Ćurak i Jakovčević, 2007: 63).

Vrlo često se rizik izjednačava s neizvjesnošću, no ti pojmovi nisu sinonimi. Neizvjesnost je naša psihološka sigurnost/nesigurnost o nekom ishodu u budućnosti zbog nedostatka znanja o ishodu (Vaughan i Vaughan, 2000: 5). No razmišljanje o istoj stvari može biti različito kod različitih osoba te ne mora predstavljati stvarno stanje nego subjektivnu procjenu koja može biti odviše pesimistična ili pak previše optimistična. Nedostatak znanja o ishodu izravno povećava subjektivnost u procjeni. S druge strane, rizik predstavlja stanje stvarnog svijeta, odnosno objektivnost. Pojedinci koji prepoznaju rizik (stvarno stanje) iskusit će neizvjesnost.

Razumijevanje rizika je važno jer je djelatnost osiguranja izravno vezana za njih. Djelatnost osiguranja ima određene posebnosti u odnosu na druge djelatnosti:

- zasniva se na zakonu vjerojatnosti, zakonu velikih brojeva te disperziji rizika u prostoru i vremenu
- proizvodnja započinje s prodajom (zaključivanjem ugovora o osiguranju)
- usluga koju pružaju osiguratelji je sigurnost pred određenim rizikom za koji postoji mala vjerojatnost događanja, ali je sigurno da će se kod jednog nepoznatog dijela osiguranika ostvariti (Stipić, 2014: 75)

Uz ove pojmove važno je razumjeti što su to **osigurljivi rizici** i koje vrste postoje. Navedeno ćemo prikazati unutar klasifikacije rizika.

2.3.2. Klasifikacija rizika

Rizike je moguće klasificirati na mnoge načine, no zbog određenih razlika vrlo bitnih za osigurateljnu djelatnost koristit ćemo narednu klasifikaciju.

Rizike možemo podijeliti na:

1. Financijske i nefinancijske rizike – iz samog naziva jasno je da postoje rizici koji generiraju financijske gubitke kada nastane osigurani slučaj i rizici koji nemaju financijske posljedice. Financijski rizici poput oštećenja automobila prilikom prometne nesreće i sl. su rizici od kojih se možemo osigurati. Nefinancijski rizik npr. rizik krivog odabira auta ne možemo mjeriti u monetarnim terminima, stoga ne predstavlja osigurljiv rizik.

2. Osnovne i posebne rizike – možemo razdijeliti prema uzroku i posljedicama. Ako rizik utječe na velik dio populacije ili cijelu populaciju riječ je o osnovnim rizicima. Primjer mogu biti rizici od poplave, zabrane uvoza, ratni rizici itd. koji su izvan kontrole pojedinca koji trpe posljedice. Upravo iz tog razlog se smatra da odgovornost za njih treba snositi društvo u cjelini. S druge strane posebni rizici utječu na pojedince, a uključuju gubitke koji se javljaju kao posljedica pojedinačnih događaja. Rizici poput pljačke kuće ili oštećenja automobila smatraju se odgovornošću pojedinca i primjer su posebnih rizika.
3. Dinamičke i statičke rizike – koje razlikuje predvidljivost i dinamika. Dinamički rizici mogu uzrokovati značajne gubitke, prisutni kroz duža razdoblja i teško ih je predvidjeti jer se ne pojavljuju preciznom dinamikom. Primjer dinamičkog rizika može biti tehnologija koja se često mijenja, za koju je teško predvidjeti promjene i koja donosi velike gubitke ako se promjenama ne prilagodimo na vrijeme. Statički rizici rezultiraju zbog prirodnih opasnosti te ljudskih propusta i nepoštenja. Javljaju se s određenim stupnjem pravilnosti u vremenu te su zbog toga predvidljivi i prikladniji za osiguranje od dinamičkih rizika.
4. Osigurljive i neosigurljive rizike – dijelimo prema mogućnosti diverzifikacije rizika i određivanja veličine rizika i premije. Kod osigurljivih rizika je moguće utvrditi njihovu veličinu i mogućnosti pokrića te ih diverzificirati, dok kod neosigurljivih rizika nije moguće diverzificirati rizik ili je nemoguće utvrditi osnovicu za određivanje premije.

- U osigurljive rizike svrstavamo čiste rizike i njihove podvrste. Osiguranjem se pokrivaju isključivo čisti rizici, koji se ne materijaliziraju kao posljedica čovjekovog svjesnog djelovanja nego kao posljedica slučaja ili stihije.

Pojava čistog rizika uvijek rezultira gubitkom i nema dobitka na teret druge strane. Iako se osiguranjem pokrivaju isključivo čisti rizici, neki čisti rizici poput nuklearnih ne mogu se u potpunosti pokriti. Čisti rizici kojima su izloženi pojedinci i poduzeća su:

1. Osnovni rizici - javljaju se kao posljedica gubitka sposobnosti ostvarivanja dohotka i predstavljaju financijski gubitak za pojedinca i njegovu obitelj.

2. Imovinski rizici - su vezani uz otuđenje ili uništenje imovine, a gubici mogu biti izravni ili neizravni.
 3. Rizik odgovornosti - proizlazi iz namjernog ili nenamjernog prouzrokovanja štete drugoj osobi ili njegovoj imovini što za posljedicu nosi gubitak postojećeg ili budućeg prihoda.
 4. Rizici nastali iz propusta drugih osoba – nastaju zbog neispunjavanja obveza druge strane za obavljanje određene usluge koja je unaprijed dogovorena.
- U neosigurljive rizike svrstavamo špekulativne, političke i tehnološke rizike na koje pojedinac ne može utjecati niti ih otkloniti. U špekulativne rizike pojedinac ulazi svjesno s mogućnošću dobitka ili gubitka, te zbog toga ne predstavljaju predmet osiguranja. Politički rizici rezultat su raznih političkih akata koji utječu na poslovni i na privatni život pojedinca i djelomice su osigurljivi. Tehnološki rizici mogu donijeti gubitke uzrokovane računalnim piratstvom, raznim poremećajima u primjeni tehnologije ili neprilagođenosti novim tehnologijama (Ćurak i Jakovčević, 2007: 66-68).

Temeljne značajke osigurljivih rizika su: brojnost objekata izloženih homogenim rizicima, definiranost i mjerljivost gubitka koji je prouzročio rizik, gubitak mora biti slučajan, ne smije biti katastrofalan i mora biti izvan kontrole ugovaratelja (Andrijanić i Klasić, 2013: 37). Također bitno je da rizik ima karakter ponavljanja, da je postojan i u skladu sa zakonom i društvenim načelima (Andrijanić i Klasić, 2013: 38). Visina premije mora biti ekonomski prihvatljiva i sukladna veličini rizika te potencijalne štete moraju biti financijski značajne za osiguranika (Andrijanić i Klasić, 2013: 38). Važno je znati da se osiguratelji bave neosigurljivim rizicima kad god za svoj račun ili za račun osiguranika kreiraju investicijski portfelj bez kojeg se ne može ostvariti zarada (Ćurak i Jakovčević, 2007: 65).

2.4. Vrste osiguranja

Grupiranjem sličnih ili istih rizika u posebne skupine, odnosno vrste osiguranja, nastale su i prve podjele osiguranja (Andrijanić i Klasić, 2013: 114). Kako smo već naveli, pojedinci i njihova imovina izložena je velikom broju rizika, stoga mora postojati i veliki broj proizvoda osiguranja koji odgovara na njihove potrebe. Kako bi osiguravajuća društva i njihovi

proizvodi bili usklađeni i lakše usporedivi unutar Europske unije naredna klasifikacija je prihvaćena kao standard. U skladu s tim Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) donijela je Pravilnik o rasporedu vrsta rizika po skupinama i vrstama osiguranja odnosno reosiguranja (Andrijanić i Klasić, 2013: 114). Osiguranje možemo podijeliti prema: kriteriju bilanciranja poslova osiguranja i utvrđivanja poslovnog rezultata, načinu sklapanja ugovora o osiguranju, predmetu osiguranja, statusu osiguranika, srodnosti rizika koje pokrivaju i s aspekta teoretskih osnova, konkurentnosti na tržištu i stupnju državnog nadzora (Andrijanić i Klasić, 2013: 114-123).

S obzirom na to da je podjela osiguranja po kriteriju bilanciranja poslova osiguranja i utvrđivanja poslovnog rezultata usvojena i u Zakonu o osiguranju (NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20) pobliže ćemo proučiti njene skupine i vrste. Prema kriteriju bilanciranja poslova osiguranja i utvrđivanja poslovnog rezultata izvršena je osnovna podjela na skupine osiguranja odnosno na:

- **Životna osiguranja** - pružaju zaštitu i daju financijsku sigurnost pojedincu, njegovoj obitelji ili njegovu poslovanju (Andrijanić i Klasić, 2013: 146). Ovom dugoročnom vrstom osiguranja, štitimo svoju obitelj i bližnje od određenih nesretnih događaja. Smrt hranitelja, školovanje djece, hipotekarni dugovi, zaštita partnerstva, zaštita poslovanja i doživljenje osiguranika su opasnosti koje su pokrivena ovom skupinom osiguranja (Andrijanić i Klasić, 2013: 146-147). Također važno je napomenuti kako su sredstva osiguranja života posebno zaštićena, vode se odvojeno od neživotnih te društva za osiguranje za njih izrađuju posebnu bilancu (Andrijašević i Petranović, 1999: 98). Prednost ugovaranja životnog osiguranja su i razne porezne olakšice u većini država.
- **Neživotna osiguranja** - pokrivaju sve imovinske i osobne rizike te osiguranje od odgovornosti, odnosno sve vrste osiguranja osim životnog. Neka neživotna osiguranja prema zakonu smo obvezni sklopiti, dok neka sklapamo ako za njima imamo potrebu. Neživotna osiguranja se u pravilu sklapaju na trajanje od godine dana. Kod neživotnih osiguranja može se dogoditi više šteta po jednoj polici te je moguća velika razlika u štetama (Andrijanić i Klasić, 2013: 144). Neživotna osiguranja pokrivaju širok spektar rizika, prema tome imaju daleko više vrsta od životnog osiguranja.

Slika 1. Vrste životnog i neživotnog osiguranja

VRSTE ŽIVOTNOG OSIGURANJA	<ol style="list-style-type: none"> 1. osiguranje života 2. rentno osiguranje 3. dopunska osiguranja životnog osiguranja 4. osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja 5. ŽO kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik 6. tontine 7. osiguranje s kapitalizacijom isplate 	VRSTE NEŽIVOTNOG OSIGURANJA
	<ol style="list-style-type: none"> 1. osiguranje od nezgode 2. zdravstveno osiguranje 3. osiguranje cestovnih vozila 4. osiguranje tračnih vozila 5. osiguranje zračnih letjelica 6. osiguranje plovila 7. osiguranje robe u prijevozu 8. osiguranje od požara i elementarnih šteta 9. ostala osiguranja imovine 10. osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila 11. osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica 12. osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila 13. ostala osiguranja od odgovornosti 14. osiguranje kredita 15. osiguranje jamstava 16. osiguranje raznih financijskih gubitaka 17. osiguranje troškova pravne zaštite 18. osiguranje pomoći (asistencija) 	

Izvor: prema Zakonu o osiguranju, NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20

Osiguranje od požara i elementarnih šteta (08) i ostala osiguranja imovine (09) zajedno čine osiguranje materijalne imovine. Upravo osiguranje materijalne imovine i osiguranje imovinskih interesa čine jednu veliku i važnu skupinu osiguranja, a to su imovinska osiguranja koja će biti obrađena u nastavku.

3. KARAKTERISTIKE IMOVINSKOG OSIGURANJA

3.1. Specifičnosti imovinskog osiguranja

Imovinska osiguranja spadaju među najstarije vrste osiguranja, a njihova je osnovna namjena zaštita imovine ugovaratelja osiguranja od raznih rizika kojima imovina može biti izložena (Anđelinović, Mihelja Žaja i Bedrica, 2019: 132). Posebnost kod sklapanja ugovora o osiguranju imovine jest taj da ga može sklopiti svaka osoba ili se može sklopiti u korist svake osobe koja ima opravdani interes na predmetu osiguranja (Andrijanić i Klasić, 2013: 124). Nazivaju se još i odštetna osiguranja jer je njihova primarna svrha naknada štete, odnosno isplata osigurnine kad se dogodi osigurani slučaj (Ćurak i Jakovčević, 2007: 131). U užem smislu, imovinska osiguranja obuhvaćaju osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, osiguranje poljoprivrede, privatno osiguranje i osiguranje prometnih sredstava (Anđelinović, Mihelja Žaja i Bedrica, 2019: 132). Imovinska osiguranja možemo podijeliti i na drugi način. Andrijanić i Klasić (2013) dijele imovinska osiguranja na: osiguranje materijalne imovine (osim prijevoznih sredstava) i osiguranje imovinskih interesa.

3.1.1. Osiguranje materijalne imovine

Materijalna imovina poput doma ili predmeta u domu predstavlja vrlo čest i važan predmet osiguranja u svijetu. Osiguranje materijalne imovine obuhvaća osiguranje od požara i elementarnih šteta (08) i ostala osiguranja imovine (09) te daje pokriće osiguraniku za gubitak ili oštećenje materijalne imovine (pokretna i nepokretna imovina, zalihe, životinje i usjevi) (Andrijanić i Klasić, 2013: 124). Kod ove vrste osiguranja štete su relativno česte, ali se ne namiruje nužno u novcu, nego su moguće su i zamjene ili popravak (Andrijanić i Klasić, 2013: 123-124). Polica osiguranja materijalne imovine može pokrivati osnovne i/ili posebne rizike.

Slika 2. Osnovne opasnosti pokriveno osiguranjem materijalne imovine

Izvor: izrada autorice

Kao što prikazuje Slika 2. osnovne opasnosti obuhvaćaju: požar, udar groma, eksploziju (osim nuklearne), oluju odnosno vjetar iznad određene brzine, tuču (grad), oštećenja uzrokovana zrakoplovom, vozilima ili životinjama na osiguranom objektu i manifestacije (demonstracije) grupe građana (Andrijanić i Klasić, 2013: 124). Svaka od ovih opasnosti je posebno definirana u uvjetima osiguranja pojedinog osiguratelja. Važno je napomenuti da svako osiguravajuće društvo može odrediti osnovne rizike koje pokriva ugovor i one koji se moraju dodatno ugovoriti. Pa ako ugovorimo npr. požarno osiguranje, morat ćemo dodatno ugovoriti (kao dopunsku opasnost) osiguranje od potresa ili čak osiguranje od oluje (koje je u prikazanoj podjeli osnovni rizik) u većini osiguravajućih društva. Dopunske rizike ćemo izričito ugovoriti i ukupno platiti više cijenu zbog proširenja pokrivača u već sklopljenom ugovoru.

Dopunske opasnosti obuhvaćaju:

- potres (može biti i osnovna opasnost ovisno o uvjetima osiguranja; u pravilu se osigurava uz požarno osiguranje)
- poplava, bujica i visoka voda kao posljedica stihijskog neočekivanog poplavljenja terena od stalnih voda (rijeka, jezera, mora i dr.)
- istjecanje tekućina (lekaža) odnosno izlaženje plinova iz nepokretnih posuda (cisterna, cjevovoda i sl.)
- izlivanje užarene tekućine
- klizanje tla
- snježna lavina
- odronjavanje u smislu otkidanja i pada materijala kao geološke pojave
- pucanje i izlivanje vodovodnih i kanalizacijskih cijevi
- samozapaljenje zaliha (Andrijanić i Klasić, 2013: 124-125).

Do sada nabrojene opasnosti, u obliku osnovnih ili dopunskih, možemo svrstati u vrstu osiguranja osiguranje od požara i elementarnih šteta (08). Opasnosti koje osiguratelji još pokrivaju (uglavnom kroz ostala osiguranja imovine - 09) su lom stojeva, lom stakla, krađe i razbojstva, uginuće životinja i sl. (Andrijanić i Klasić, 2013: 125).

Često se u svijetu za osiguranje imovine odnosno za osiguranje industrijskih i komercijalnih rizika od požara, udara groma, eksplozije i pada letjelice te širokog spektra drugih opasnosti, koje se posebno ugovaraju, koristi naziv „All risks“ (svi rizici), dok je u europskoj praksi skraćeni naziv za ta osiguranja FLEXA (Andrijanić i Klasić, 2013: 125).

Svaki osiguratelj može u svojim uvjetima osiguranja navesti što isključuje kod pojedine vrste osiguranja i za svaku vrstu osiguranja primijeniti vlastiti cjenik.

3.1.2. Osiguranje imovinskih interesa

Voditi vlastiti posao može biti vrlo nesigurno, posebno kad ga nepredvidivi događaji mogu izložiti mnogim usponima i padovima. Te opasnosti kojima je izložen i privatni i poslovni život mogu biti unutarnje i vanjske. No sigurnost se može djelomično kupiti, putem osiguranja imovinskih interesa. Osiguranje imovinskih interesa je vrsta osiguranja slična osiguranju od nezgoda, ali u ovom slučaju osiguravatelj pokriva financijski gubitak, odnosno izgubljen novac u slučaju nekih nepredvidivih situacija koje su utjecale na naše poslovanje ili financijsku sposobnost u skladu s uvjetima navedenim u polici.

Osnovna obilježja osiguranja imovinskih interesa:

- čine ih vrste osiguranja 14,15,16 i 18 vidljive na Slici 1., a daju pokriće osiguraniku za financijski gubitak nastao uslijed prekida rada zbog požara i nekih drugih opasnosti, otkaza putovanja itd.
- komercijalne rizike u osiguranju kredita pokrivaju osiguravatelji, dok nekomercijalne odnosno političke rizike osigurava država (u Hrvatskoj-Hrvatska banka za obnovu i razvitak) (Andrijanić i Klasić, 2013: 127-128).

Opasnosti koje su pokrivena ovim osiguranjem:

- Financijski gubitak zbog ne vraćanja kredita, koji se pokriva kreditnim osiguranjem (14), a dijeli se na: kreditno osiguranje u užem smislu i kaucijsko ili zajamčeno kreditno osiguranje
- Financijski gubitak za pruženo jamstvo, koji se pokriva garancijskim osiguranjem (15)
- Osiguranje opcije ili izdavanje obvezatne ponude osiguratelja
- Financijski gubitak zbog pronevjere, koji se pokriva osiguranjem od povjerenja

- Financijski gubitak zbog prekida rada zbog požara i nekih drugih opasnosti (šomažno osiguranje) ili zbog loma stroja
- Financijski gubitak kod priredbi na otvorenom zbog atmosferskih oborina (Andrijanić i Klasić, 2013: 128-129).

3.2. Klasifikacija osiguranja od požara i elementarnih šteta

Jedna od najstarijih vrsta osiguranja kojim se može osigurati vlastita imovina jest imovinsko osiguranje koje obuhvaća osiguranje od požara i elementarnih šteta (Anđelinović, Mihelja Žaja i Bedrica, 2019: 131). Požarno osiguranje (osiguranje od požara i elementarnih šteta) omogućuje zaštitu od rizika uništenja ili otuđenja imovine koju posjedujemo. Iako je ova vrsta osiguranja poznata većini, mnogi ne znaju što ona točno obuhvaća.

Osiguranje od požara i elementarnih šteta je osiguranje koje pokriva sva oštećenja ili gubitak imovine osim imovine nabrojene pod: 03, 04, 05, 06 i 07 (na Slici 1.) uslijed djelovanja: požara, eksplozije, oluje, elementarnih nepogoda osim oluje, atomske energije, pomicanja tla i ostalih dopunskih opasnosti, a obuhvaća:

- 08.01 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda izvan industrije i obrta
- 08.02 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda u industriji i obrtu
- 08.03 Osiguranje od potresa
- 08.99 Ostala osiguranja od požara i elementarnih nepogoda (Pravilnik o rasporedu vrsta rizika po skupinama i vrstama osiguranja odnosno reosiguranja, NN 23/2016).

Ovisno odvija li se proizvodni proces ili ne, postoje osiguranja od požara i elementarnih šteta u industriji i obrtu i izvan njih (razlika između 08.01 i 08.02). Naravno, razlika između te dvije vrste će se vidjeti i u cijeni premije.

Standardni predmeti osiguranja od požara i elementarnih šteta su građevinski objekti i druge nepokretne stvari te pokretnine (Bijelić, 2002: 190). Dakako, postoji mogućnost osiguranja i drugih predmeta poput željezničke pruge, mostova, novca, vrijednosnih papira i sl., ali uz posebno ugovaranje i navođenje u polici (Bijelić, 2002: 190). No, imovinu poput zemljišta, letjelica, robe u prijevozu, kopnenih motornih vozila i sl. nije moguće osigurati ovim osiguranjem jer za njih postoje pojedinačna osiguranja.

Opasnosti koje su pokrivena ovim osiguranjem se dijele na osnovne i dopunske i već su navedene u potpoglavlju osiguranje materijalne imovine 3.1.1. Pokriće od osnovnih opasnosti se ugovara kao cjelina, dok kod dopunskih opasnosti posebno se ugovara zaštita za jednu ili više opasnosti te se posebno navode u polici i posebno se obračunava premija za svaku od njih (Bijelić, 2002: 191).

Pojmovi poput građevinskih objekata i pokretnina su jako široki pojmovi, kao što su i široke opasnosti koje pokriva ova vrsta osiguranja. Stoga možemo reći da osiguranje od požara i elementarnih šteta predstavlja jednu od najširih (opsežnijih) vrsta osiguranja. Naziv „osiguranje od požara i elementarnih šteta“ nećemo pronaći u drugim zemljama, no zato ćemo sigurno pronaći požarno osiguranje (fire insurance) ili kućno osiguranje (homeowners insurance) koje u većini slučajeva pokriva opasnosti koje smo već naveli.

3.3. Utjecaj klimatskih promjena na osiguranje od požara i elementarnih šteta

Klimatske promjene utječu na učestalost i intenzitet ekstremnih vremenskih nepogoda (ekstremne padaline, poplave i bujice, oluje, toplinski valovi, požari) i na postepene klimatske promjene poput porasta temperature zraka, tla i vodenih površina, podizanje razine mora, širenje sušnih područja itd. (Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, NN 46/2020). U nekim dijelovima svijeta svjedočimo ekstremnim kišama i poplavama, dok u drugim toplinskim valovima i sušama. Posljedice takvih događaja iziskuju kako od pojedinaca i poduzeća tako i od države (javnog proračuna) poprilično velike financijske izdatke. No, osim financijskih posljedica, klimatske promjene utječu i na ekosustav, zdravlje, kvalitetu života, sigurnost itd.

Postoji neupitan znanstveni i politički konsenzus da se klimatske promjene u značajnoj mjeri već događaju, a koji je potvrđen usvajanjem niza međunarodnih rezolucija i sporazuma (Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, NN 46/2020). Pariški sporazum o klimatskim promjenama koji je prihvaćen od strane Europske unije i Hrvatske, obvezuje države svijeta djelovati u dva smjera:

- poduzeti žurne mjere u smanjenju emisija stakleničkih plinova

- poduzeti mjere prilagodbe klimatskim promjenama radi smanjenja šteta od klimatskih promjena (Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, NN 46/2020).

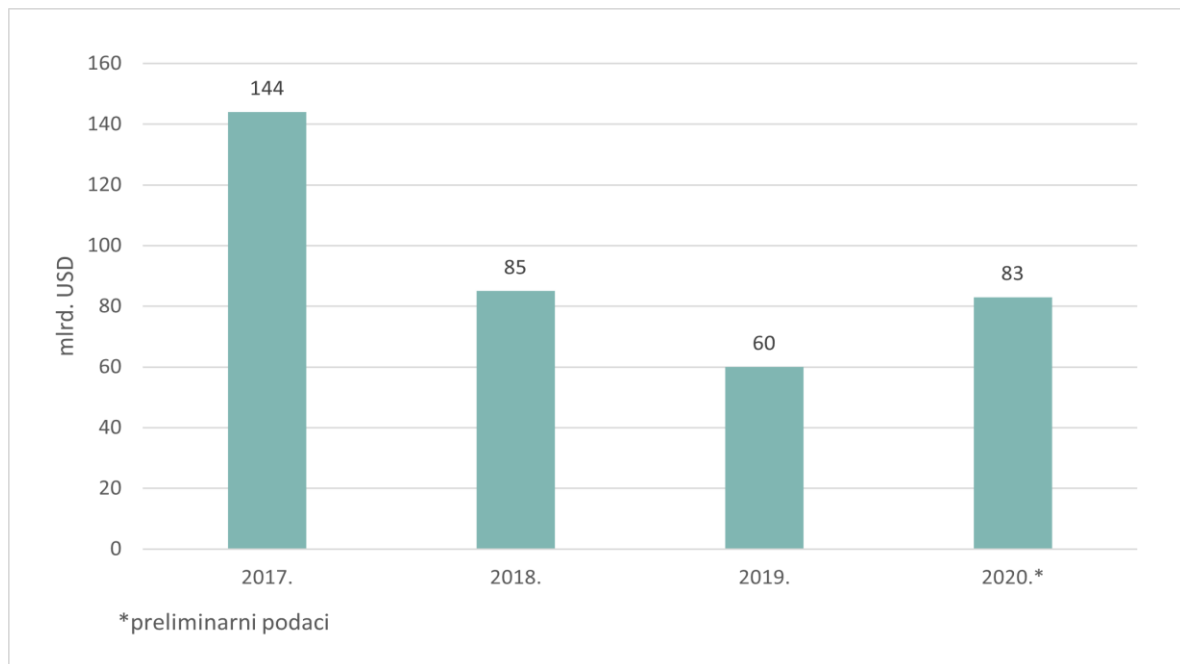
Utjecaj klimatskih promjena na neko područje ovisi o čitavom nizu parametara te će intenzitet biti različit ovisno o geografskom položaju (niža obalna područja su više izložena riziku poplava, tsunamija i sl.), ranjivosti (npr. u područjima gdje je veća gustoća naseljenosti i koncentracije imovine veća je i ranjivost) te stupnju razvijenosti (Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, NN 46/2020). Rast svjetske populacije i ekonomski rast dovodi do veće urbanizacije i vrijednosti imovine, a time i izloženosti ovim rizicima.

Štete koje nastaju kao posljedica prirodnih nepogoda mogu značajno utjecati na proračun, ali i ukupno ekonomsko i gospodarsko stanje zemlje i društva (Primorac i Golub, 2019:41). Za financiranje rizika prirodnih nepogoda države trebaju odabrati metode ovisno o njihovim mogućnostima (Primorac i Golub, 2019: 54). Ex post metode (nakon nastupa nepovoljnog događaja) koristi većina slabije razvijenih zemalja, pri čemu najviše koriste rebalans proračuna, zaduživanje te pomoć donatora, dok Ex ante metode (prije nastupa nepovoljnog događaja) iziskuju bolju pripremljenost, ali omogućavaju lakši i brži odgovor na prirodne nepogode (Primorac i Golub, 2019:54). Države svjesne opasnosti klimatskih promjena i posljedica koje mogu donijeti, osim raznih mjera i strategija koje donose, trebaju redovito poticati veću zastupljenost osiguranja. U slučaju prirodne katastrofe, osiguranje omogućava brži oporavak osiguranika, a što je oporavak brži vjerojatnije je da će dugoročni utjecaj katastrofe biti slabiji, a društvo otpornije na klimatske promjene (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, n.d.).

Prema Swiss Re Institute (2018) ukupni globalni ekonomski gubici od prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih čovjekom u 2017. godini iznosili su 337 milijardi dolara. Nakon dvije godine s velikim gubicima, ekonomski gubici od prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih čovjekom 2019. godine bili su niži i iznosili su 146 milijardi dolara, a razlog manjih gubitaka u odnosu na prethodne godine je odsutnost jakih uragana karakterističnih za SAD (Swiss Re Institute, 2020: 1). Na Grafikonu 1. vidimo da su osigurani gubici prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanim čovjekom 2017. godine iznosili 144 milijarde dolara, a 2018. godine 85

milijarde dolara. Industrija osiguranja u 2019. godini pokrila je 60 milijardi dolara gubitaka, od toga 52 milijarde dolara uzrokovane isključivo prirodnim katastrofama (Swiss Re Institute, 2020: 2).

Grafikon 1. Osigurani gubici prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem u svijetu 2017.-2020.

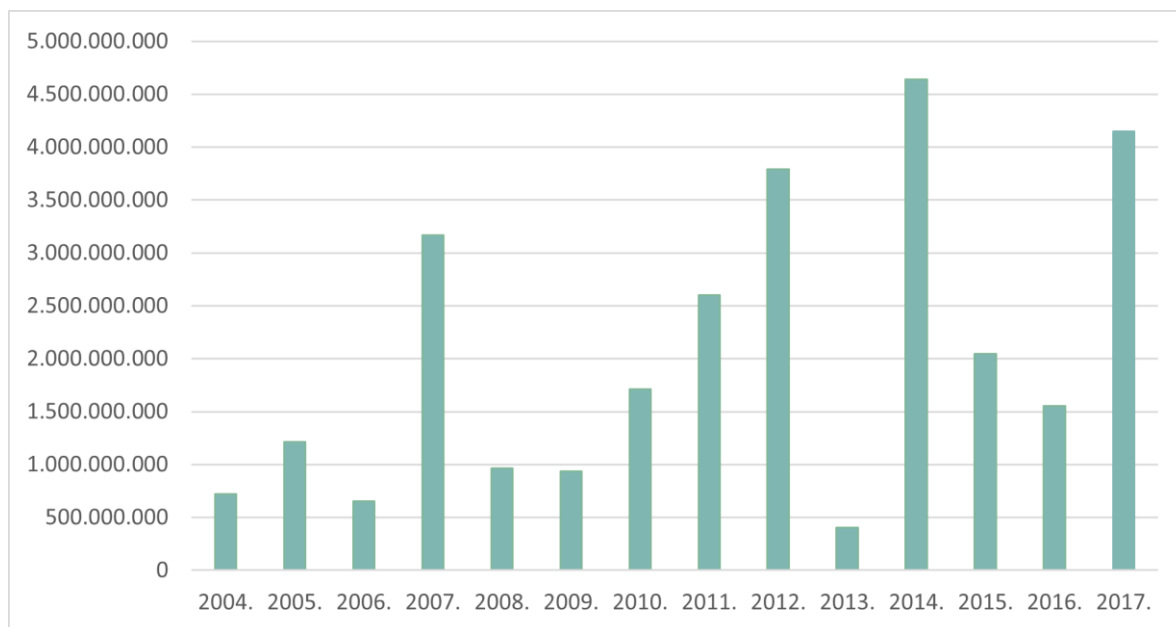
Izvor: izrada autorice prema podacima Swiss Re Institute Sigma 1/2018, 2/2019, 2/2020 i Swiss Re Group 2020.

Prema preliminarnim procjenama švicarskog instituta Swiss Re Group (2020), gubici industrije osiguranja od prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem 2020. godine su iznosili 83 milijarde dolara. Gubitke je potaknuo rekordan broj jakih konvektivnih oluja (grmljavina s tornadima, poplave i tuča) i šumskih požara u SAD-u. Suše, tuče i ostale sekundarne opasnosti činile su čak 70% osiguranih gubitaka od prirodnih katastrofa (Swiss Re Group, 2020).

Sekundarne opasnosti mogu biti neovisni događaji male ili srednje veličine ili sekundarni učinci primarne opasnosti npr. tsunami nakon potresa (Swiss Re Institute, 2020: 2). Takvi sekundarni učinci primarne opasnosti iz godine u godinu imaju sve veći udio u ukupnim gubicima, stoga im je važno posvetiti pažnju. Swiss Re Institute (2020) smatra da, iako utjecaj klimatskih promjena na prirodne katastrofe još nije potvrđen, sve je više dokaza da

zatopljavanje klime izaziva češće i veće sekundarne opasnosti poput grada (tuče) i suše, koje favoriziraju početak i širenje događaja poput šumskih požara, olujnih udara i poplava.

Grafikon 2. Ukupne štete od elementarnih nepogoda u Republici Hrvatskoj od 2004. do 2017. godine

Izvor: izrada autora prema podacima Ministarstva financija: Registar šteta od prirodnih nepogoda

Na Grafikon 2. možemo vidjeti da se štete od prirodnih nepogoda drastično mijenjaju iz godine u godinu. U Hrvatskoj su 2017. godine štete izazvane prirodnim nepogodama iznosile preko 4 milijarde kuna. Rekordne 2014. godine štete su iznosile 4,6 milijardi kuna dok su za usporedbu 2013. godine iznosile tek nešto iznad 400 milijuna kuna. U razdoblju od 2004. do 2017. godine u Hrvatskoj su prirodne nepogode uzrokovale preko 28 milijardi kuna šteta.

Najveći udio su imale štete uzrokovane sušom (36,6%), poplavom (15,4%) te kišom, oborinom i snijegom (12,9%) (*izračun na temelju podataka Ministarstva financija: Registar šteta od prirodnih nepogoda*). Podaci za razdoblje od 2018. godine do 2020. godine još nisu dostupni, ali prema Hrvatskom uredu za osiguranje, troškovi šteta od elementarnih nepogoda u stalnom su porastu.

Iako nemamo čvrste dokaze za sve utjecaje klimatskih promjena, svijetu su potrebne velike promjene. Čekati još par desetljeća na prikupljanje čvrstih dokaza može biti pogubno. Posebno (re)osiguravatelji ne bi smjeli olako shvaćati klimatske rizike jer oni snose direktne

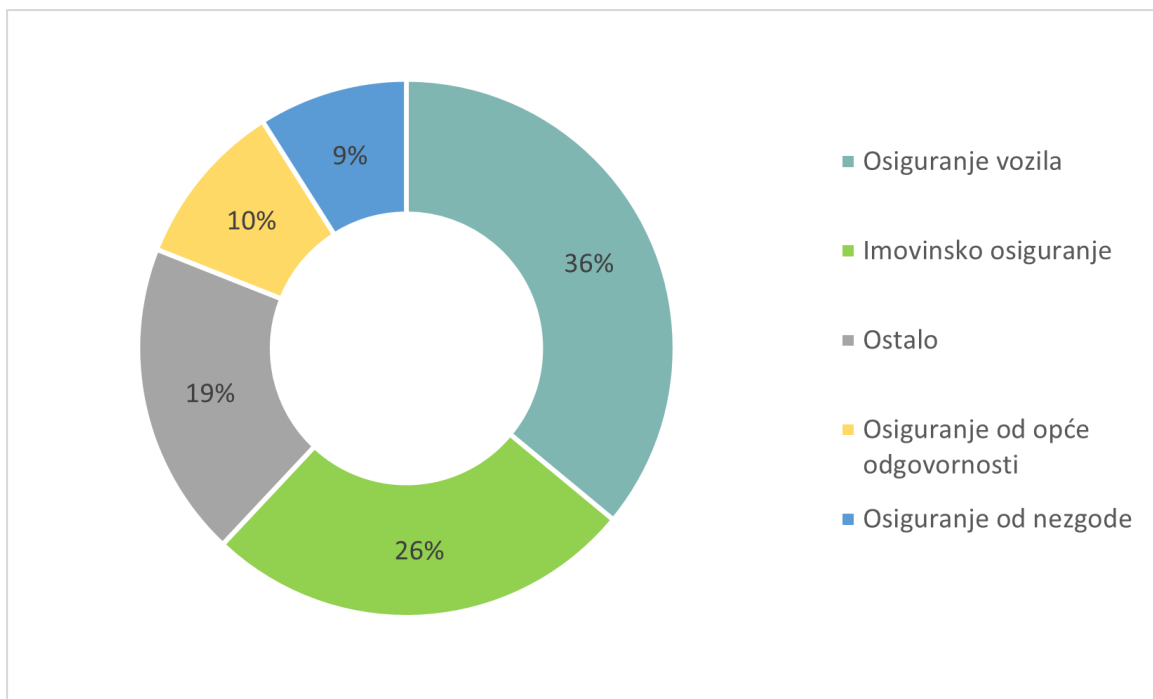
posljedice u pogledu povećane potrebe za isplatom šteta prilikom ostvarenje katastrofalnih događaja.

Što mogu učiniti osiguratelji? Osiguravajuća društva mogu stvoriti poticaje i zahtjeve za upravljanje rizicima putem visine premije osiguranja ili osigurane svote. Na primjer vlasnicima domova koji imaju novi sustav odvodnje, mogu naplatiti nižu premiju (bonus) na osiguranje od poplave (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, n.d.). S druge strane mogu kazniti osiguranike koji nisu poduzeli mjere za zaštitu od rizika višom premijom (malusom). Osiguravatelji mogu uvesti dodatak na premije osiguranja iz kojih mogu izravno financirati mjere vezane uz smanjenje rizika prirodnih katastrofa ili poticati osiguranike da iz isplaćenih osiguranina svoju oštećenu imovinu obnove na stanje bolje od prijašnjeg. Također, mogu iskoristi svoju značajnu ulogu u procjeni rizika i širiti informacija o njima (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, n.d.). Osiguravatelji moraju kontinuirano prilagođavati svoje modele promjenjivim parametrima jer neuspjeh u trenutnom poduzimanju mjera za suočavanje s klimatskim promjenama, može dovesti do nepovratnih posljedica u budućnosti.

3.4. Tržište imovinskog osiguranja u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj

Imovinsko osiguranje u bazama podataka možemo naći kao dio neživotnih osiguranja (Property & casualty insurance:P&C). Neživotna osiguranja, čija su dva glavna poslovna pravca osiguranje vozila i imovine, uključuje širok spektar pokrića za pojedince, imovinu, vozila i poduzeća. Globalna P&C industrija (industrija neživotnog osiguranja) značajno doprinosi globalnoj ekonomiji npr. 2018. godine generirala je premije u iznosu od 1.600 milijardi dolara (McKinsey & Company, 2020: 4). Iako se industrija neživotnog osiguranja svakodnevno suočava s brojnim izazovima (klimatskim promjenama, rastućom izloženošću, pandemijama, promjenom očekivanja kupaca, tehnologijom itd.) očekujemo da će ova vrsta osiguranja i dalje rasti i razvijati se.

Grafikon 3. Struktura premije neživotnog osiguranja u Europskoj uniji 2018. godine

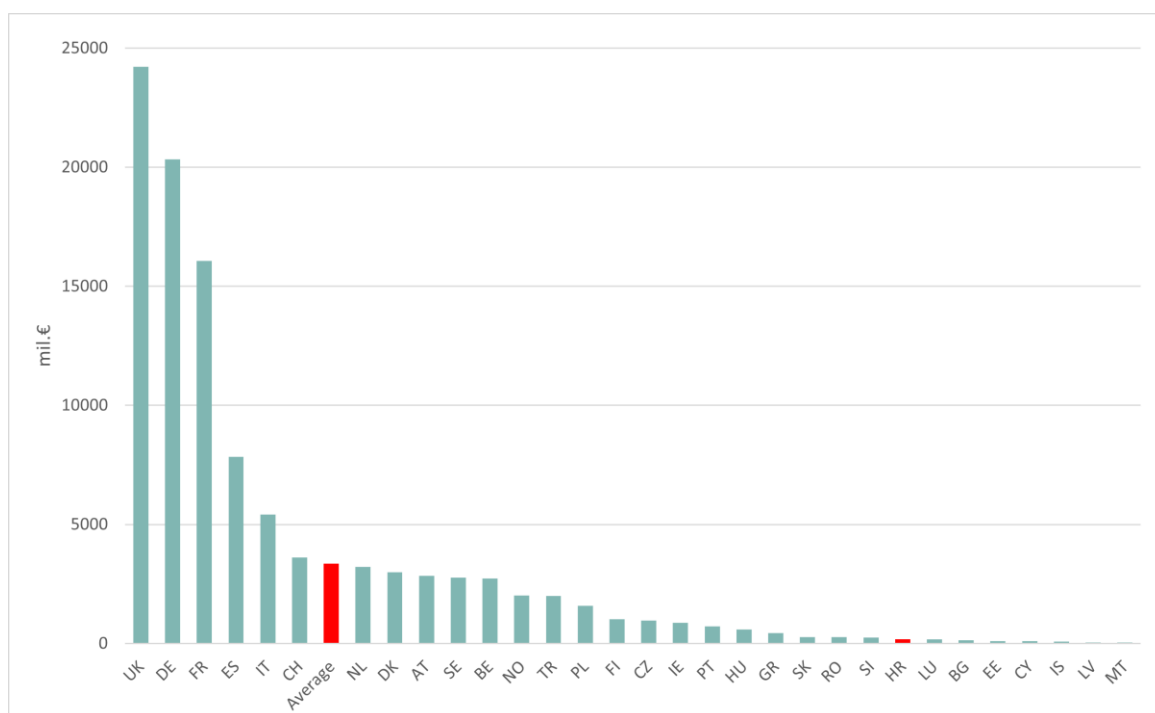
Izvor: izrada autorice prema podacima Insurance Europe-European insurance industry database: P&C insurance-Breakdown of P&C premiums 2018.

Grafikon 3. nam pokazuje da je u strukturi ukupne premije neživotnog osiguranja (isključeno zdravstveno osiguranje) u Europskoj uniji 2018. godine premija imovinskih osiguranja činila čak 26%. Najveći udio od 35% ukupne premije predstavljaju osiguranja vozila. U 2018. godini premija imovinskog osiguranja u Europskoj uniji porasla je za 4,8% u odnosu na 2017. godinu, da bi dosegla rekordnu razinu od 105 milijardi eura (Insurance Europe, 2019: 25).

U 2018. godini europski osiguravatelji su platili 65 milijardi eura po odštetnim zahtjevima imovinskog osiguranja, odnosno 9,6% više nego 2017. godine i 23,7% više nego deset godina prije (Insurance Europe, 2020: 37). Veći imovinski zahtjevi bili su djelomično rezultat sve većih šteta uzrokovanih prirodnim katastrofama. Porast možemo povezati s klimatskim promjenama s kojima se suočavamo, ali i s gospodarskim rastom koji povećava izloženost.

Grafikon 4. prikazuje veliki nesrazmjer ulaganja u osiguranje imovine u Republici Hrvatskoj u usporedbi s ostalim članicama Europske unije. Prema premiji imovinskog osiguranja Hrvatska je daleko ispod europskog prosjeka od 3.348 milijuna eura. Iako je zabilježila solidan rast premije imovinskog osiguranja (+10,7%) u 2018. godini, 180 milijuna eura izdvojenih za imovinsko osiguranje, pokazuje da ovo tržište ima velikog prostora za rast.

Grafikon 4. Premije imovinskih osiguranja 2018. godine prema zemljama Europske unije u milijunima eura

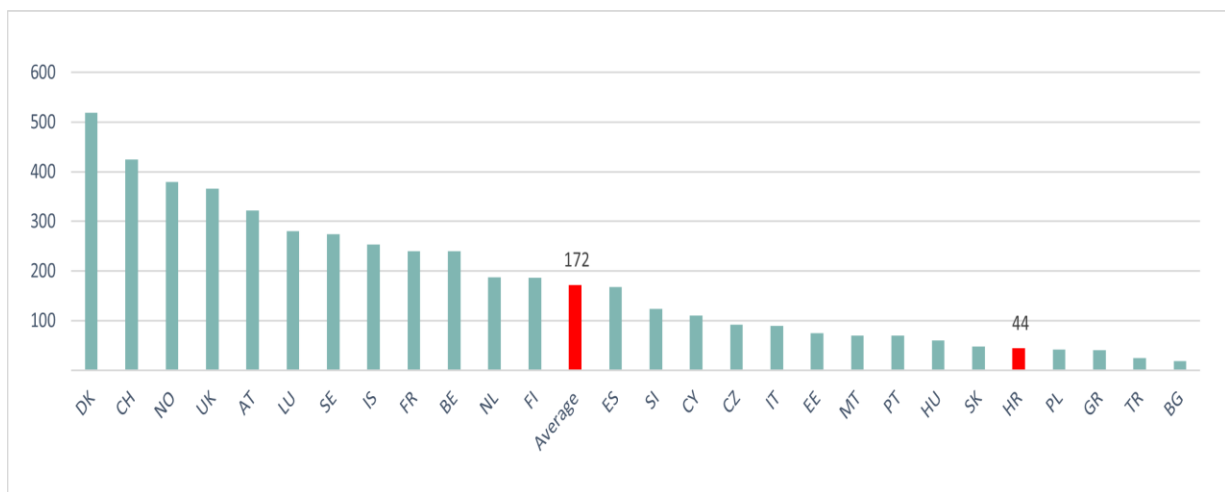

Izvor: izrada autorice prema podacima European insurance industry database: P&C insurance-Property premiums by country

Ukupna premija osiguranja imovine u Hrvatskoj u 2019. godini porasla je za 8,1% te je iznosila 1.445,5 milijuna kuna (oko 195 mil. eura), od čega je premija ostalih osiguranja imovine iznosila 768,5 milijuna kuna, a premija osiguranja od požara i elementarnih šteta 677 milijuna kuna (Hrvatski ured za osiguranje, 2020b: 31). U imovinska osiguranja, osim osiguranja materijalne imovine, možemo uključiti i osiguranje imovinskih interesa. No osiguranje kredita, osiguranje jamstva, osiguranje raznih financijskih gubitaka i osiguranje pomoći nema veliki značaj u ukupnoj premiji osiguranja u Hrvatskoj. Rast premije osiguranja imovine u Hrvatskoj nastavljen je i u 2020. godini s naglaskom na rast premije osiguranja od potresa, koji će biti obrađen u sljedećim poglavljima.

Dva važna pokazatelja za proučavanje tržišta osiguranja jesu gustoća i penetracija. Gustoća osiguranja označava prosječan iznos premije osiguranja po stanovniku (Insurance Europe, 2020: 12). Penetracija osiguranja predstavlja udio premije osiguranja u Bruto domaćem proizvodu (BDP) i pokazatelj je razvijenosti industrije osiguranja u nekoj zemlji (Insurance Europe, 2020: 13).

Grafikon 5. Gustoća imovinskog osiguranja (premije po stanovniku) u Europskoj uniji u eurima u 2018. godini

Izvor: izrada autorice prema podacima Insurance Europe-European insurance industry database-P&C insurance-Property density by country-2018-2019 (€)

Kao što vidimo na Grafikonu 5. prosječna premija osiguranja po stanovniku u segmentu zaštite imovine u Europskoj uniji u 2018. godini iznosila je 172 eura, a u Hrvatskoj 44 eura. Razlika u gustoći od skoro 4 puta, posljedica je slabijeg životnog standarda i drukčijih osiguravateljskih navika. Također niža razina financijske pismenosti i izostanak velikih prirodnih katastrofa razlog su niže svijesti o važnosti zaštite vlastite imovine. Iako je prema Eurostatu (2019) Hrvatska u vrhu Europe što se tiče vlasništva nad nekretninama, očito je da su vlasnici koji osiguravaju svoju imovinu u manjini. Unatoč činjenici da se tržište osiguranja u zemlji nastavlja razvijati, u 2020. godini prosječna premija osiguranja po stanovniku u Hrvatskoj u segmentu zaštite imovine iznosila tek 51 € dok je u Europskoj uniji iznosila 174 € (Hrvatski ured za osiguranje, 2021)

Osiguravajuća penetracija govori o značaju osiguranja u nekoj državi. U ovom slučaju pratimo značaj osiguranja imovine u zemljama članicama Europske unije. Kao što Grafikon 6. pokazuje Ujedinjeno kraljevstvo sa 1,01% i Danska sa 1,00% imaju daleko najveću

penetraciju imovinskog osiguranja, što zapravo i ne iznenađuje s obzirom na njihov životni standard. Hrvatska je i u ovom slučaju ispod prosjeka od 0,59%, odnosno penetracija imovinskog osiguranja u Hrvatskoj iznosi 0,35%. Prema tome, Hrvatska ima višu penetraciju osiguranju imovine od Poljske (0,32%), Bugarske (0,24%),Turske (0,26 %) i još nekolicine zemalja.

Grafikon 6. Penetracija imovinskih osiguranja u Europskoj uniji u 2018. godini (%)

Izvor: Izvor: izrada autorice prema podacima Insurance Europe-European insurance industry database: P&C insurance - Property penetration by country - 2018-2019

4. OSIGURANJE OD POTRESA

4.1. Obilježja osiguranja od potresa

Potresi su jedna od najdestruktivnijih opasnosti, koja može ostaviti enormne posljedice na ekonomiju i društvo. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji potres predstavlja iznenadno oslobađanje nakupljene energije unutar ograničenog područja Zemlje. Potresi se mogu dogoditi bilo gdje, ali ovisno na kojem dijelu svijeta se nalazite, postoji veća ili manja vjerojatnost njihovog nastupa. Iako u svijetu postoje brojni znanstvenici i napredna tehnologija posvećena predikciji potresa, naša je Zemlja prekompleksna da bi unaprijed znali gdje će se dogoditi potres, kada će se dogoditi i kolika će mu biti magnituda. Kako ih nije moguće točno predvidjeti te se događaju bez ikakvog upozorenja, predstavljaju veliki problem za pojedinca, ali i za društvo u cjelini. Potres se bitno razlikuje od ostalih osiguranih rizika:

- potres se ne događa često (rizik je često podcijenjen)
- informacije i iskustvo vezani uz učestalost, magnituda i efekte potresa u danom području su nedovoljni ili nisu reprezentativni uzorci
- potres iznenada i simultano pogađa široko područje i uzrokuje mnoge individualne gubitke, te može utjecati i na cijelu ekonomiju zemlje
- mjere za smanjenje potresnih gubitaka vrlo malo štite osigurateljni portfelj (Klobučar, 2007: 134).

Primarni učinak potresa je izravan produkt vibracije tla npr. urušavanje kuće, zgrade, mosta itd. Nažalost, veliki udio u štetama imaju sekundarni učinci vibracije tla poput požara, tsunamija, poplave itd. Nerijetko sekundarne opasnosti, poput tsunamija, nanese veću štetu od primarne opasnosti (podrhtavanje tla). Unatoč rastu broj potresa, materijalnih šteta prouzročeni njima kao i ljudskih žrtava, važnost osiguranje od potresa nije dovoljno prepoznata. Nedostatna osigurateljna zaštita (engl. protection gap) predstavlja neosigurani dio gubitka koje je prouzročio događaj tj. razliku između ukupnih ekonomskih i osiguranih gubitaka koja je, dakako, vidljiva kod osiguranja od potresa (Poposki, 2020: 28).

S obzirom na to da se potres izvorno smatrao neosigurljivom opasnošću, osiguranje od potresa je relativno mlada vrsta imovinskog osiguranja (Klobučar, 2007: 134).

Osiguranje od potresa najčešće se ugovara se kao **dopunski rizik** uz osnovno osiguranje stambene ili poslovne imovine (Andrižanić i Klasić, 2013: 124). Dostupno je u većini država kao dodatak na požarnu policu uz plaćanje dodatne premije, ali postoji i kao zasebna polica osiguranja koja se može samostalno kupiti. Iako postoji kao opcija, rizik potresa ne bi smio biti pokriven automatski ili na obveznoj osnovi s požarnom policom jer bi to vodilo do akumulacije potencijalno enormnih gubitak za osiguratelja (Klobučar, 2007: 135). Ovo pokriće mogu ponuditi privatna osiguravajuća društva ili se može ponuditi kroz programe javnog osiguranja, ili neke kombinacije oba (Poposki, 2020: 33). Ovisno o zemlji osiguranje od potresa možemo naći kao: opcionalno pokriće rizika potresa u paketu s pokrićem rizika drugih prirodnih katastrofa (specifično proširenje), osiguranje uključeno samo kada se kupi all-risk polica, osiguranje izvan paketa s ostalim prirodnim katastrofama (zasebna samostalna polica ili posebni opcionalni dodatak), kao standardni dio police osiguranja stambene ili poslovne imovine i sl. (Poposki, 2020: 36).

Prema Hrvatskom uredu za osiguranje, osiguranje od potresa pokriva štete na **građevinskom objektu i/ili stvarima kućanstva nastale potresom**. Također osiguranje od potresa može biti ugovoreno od strane suvlasnika odnosno upravitelja zgrade i tada predmet osiguranja predstavljaju građevinski objekti koji su na upravljanju kod pojedinog upravitelja. Osiguranja od potresa može se proširiti i na osiguranje zastoja proizvodnje u poduzeću, nastalog kao posljedica potresa.

Na službenim stranicama osiguravajućih društava poput Allianz, Uniqe i Croatia osiguranja možemo vidjeti da osiguravatelji pokrivaju štete od potresa ako je potres u mjestu osiguranja seizmografski registriran pri mjerodavnoj seizmološkoj službi te se očitovao jačinom od pet ili više stupnjeva po Mercalli-Cancani-Siebergovoj ljestvici ili od **najmanje 5 stupnjeva prema Richterovoj ljestvici**. To znači da je isključeno pokriće uslijed potresa manjeg intenziteta. Većina osiguravajućih društava navodi upravo ovaj uvjet, no svakako je važno dobro proučiti uvjete osiguranja pojedinog osiguravatelja radi eventualnih razlika.

U pravilu sve štete koje su se dogodile nakon prve štete (od početka potresanja tla), a unutar **72 sata** ili **168 sati**, računaju se kao jedan štetan događaj, odnosno osigurani slučaj (Klobučar, 2007: 137). Ova vremenska klauzula je neophodna s obzirom na to da nakon jakog potresa obično uslijedi niz naknadnih potresa.

Osiguranje od potresa obično pokriva samo **izravnu štetu** na imovini nastalu potresom. Neizravna šteta, poput štete od požara i uslijed puknuća cijevi od plina i vode, pokriva se policom imovinskog osiguranja, odnosno požarnog osiguranja (NAIC, 2020).

Osiguratelji nastoje ograničiti iznose pokrića osiguranja od potresa i uključiti osiguranika da sudjeluje ugovaranjem franšize. **Franšiza** predstavlja sudjelovanje osigurane osobe u šteti (u unaprijed definiranom iznosu), a postoje dvije osnovne vrste franšize: odbitna i integralna (obična) franšiza (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga - HANFA, 2020). Ako smo ugovorili odbitnu franšizu u iznosu od npr. 1.000 kuna, a šteta je procijenjena na 1.500 kuna, društvo za osiguranje isplatit će 500 kuna, odnosno iznos preko definiranog iznosa franšize (HANFA, 2020). Ako bi u istom primjeru bila ugovorena integralna, odnosno obična franšiza, društvo bi isplatilo cijeli iznos procijenjene štete, tj. 1.500 kuna, ali samo u slučaju kada je iznos štete veći od iznosa franšize (020). Način kako će se obračunavati franšiza (kao apsolutni iznos ili u postotku od nastale štete ili svote osiguranja ili kombinaciji iznosa štete u postotnom i apsolutnom iznosu) ovisi od osiguravatelja do osiguravatelja, no premija bi trebala biti niža ako se ugovara osiguranje od potresa uz franšizu. Realne franšize se kreću u rasponu od 1 do 10 posto od svote osiguranja (Klobučar, 2007: 137). Osiguranika je važno informirati o franšizama i posljedicama korištenja franšize prije potpisivanja ugovora o osiguranju od potresa.

Osim franšize kod ove vrste osiguranja važno je obratiti pažnju i na karencu. **Karenca** znači protek određenog vremena od ugovaranja police do trenutka u kojem se po toj polici može naplatiti šteta (Dozan, 2020). Ona će također biti različita ovisno o osiguravajućem društvu i njihovim uvjetima.

Godišnja **premija osiguranja** za osiguranje od potresa ovisi o više faktora poput osigurane svote, ugovorenoj franšizi, starosti objekta, potresnoj zoni u kojoj se nalazi predmet osiguranja i slično.

Osiguranje od potresa redovito je praćeno i odgovarajućom **reosiguravajućom** zaštitom (Klobučar, 2007: 133). Reosiguranje rizika potresa bit će detaljnije objašnjeno u poglavlju 4.5.

4.2. Podosiguranje osiguranja od potresa

Postoji nekoliko razloga zbog kojih se stanovništvo ne odlučuje za osiguranje od potresa. Prvenstveno su to visoki troškovi i ograničena pokrivenost (NAIC, 2020). Cjenovna pristupačnost je možda jedan od najvećih razloga za podosiguranje, posebno za kućanstva s nižim prihodima te za mala i srednja poduzeća (Holzheu i Turner, 2018: 3). Podosiguranje se može definirati kao razlika između iznosa osiguranja koji je ekonomski koristan (može uključivati i neko racionalno samoosiguranje) i iznosa koji je kupljen (Poposki, 2020: 27).

Potrošači mogu oklijevati pri kupnji zbog konfuzije oko onoga što je pokriveno ugovorom, a što ne (NAIC, 2020). Obilježja osiguranja od potresa navedena u poglavlju 4.1. mogu varirati od osiguratelja do osiguratelja. Potrebno je pažljivo proučiti uvjete osiguranja prije potpisivanja ugovora o osiguranju jer možemo npr. kod jednog osiguratelja pronaći franšizu u apsolutnom iznosu, a kod drugog u postotku od nastale štete i slično. Tu veliku ulogu igra i razina financijske pismenosti građana, odnosno percepcija financijskih rizika i mogućnosti te razumijevanje financijskih proizvoda.

Česta je zabluda osiguranika da su osigurani od potresa jer posjeduju standardnu policu imovinskog osiguranja (požarnu policu). Vlasnici domova mogu krivo percipirati pokriće koje pruža njihovo osiguranje (Poposki, 2020: 40). Tako na primjer, u istraživanju zajednice s visokim rizikom od poplave u SAD-u, 35% ispitanika izvijestilo je da ima osiguranje od poplave, a zapravo 57% njih bilo je pod lažnim dojmom da njihova standardna polica osiguranja doma pokriva poplave (Holzheu i Turner, 2018: 5). Vrlo je važno da se osiguratelji posvete svojim potrošačima i dobro naglase sve uvjete osiguranja prilikom sklapanja police.

Još jedan razlog podosiguranja je percepcija rizika. Niska percepcija rizika male vjerojatnosti, posljedica je nedostataka iskustva s rijetkim događajima (Holzheu i Turner, 2018: 4). Obično će osiguranje od potresa kupiti oni koji su najviše izloženi riziku potresa, odnosno osobe koje su doživjele značajan potres ili potrese. Skok u potražnji osiguranja od potresa većinom možemo uočiti nakon značajnijeg potresa u nekom području. S druge strane, ako se stanovništvo godinama nije suočilo sa značajnim potresom te ako je mala vjerojatnost njegovog nastupa, splasnut će svijest o potrebnoj osigurateljnoj zaštiti.

Također, postoji i zabluda o raspoloživosti vladine pomoći nakon katastrofe. Nerijetko stanovnici računaju na to da će država financirati oporavak ako se potres dogodi, pa osiguranje od potresa smatraju čistim troškom (Poposki, 2020: 40). Iako je odgovornost vlade

tražiti pomoć od drugih država, pomoći oko rehabilitacije ljude, distribucije hrane i sl., zbog ograničenih resursa države, ne može se uvijek očekivati potpuna financijska pomoć. Također slaba zaštita imovinskih prava, koja su posebno raširena u gospodarstvima u razvoju, mogu ograničiti potražnju za osiguranjem (Holzheu i Turner, 2018: 4). Na podosiguranje utječe i razvijenost financijskog tržišta, funkcionalnost bankarskog sustava te konkurentnost tržišta osiguranja (Holzheu i Turner, 2018: 4).

Također, postoje problemi na strani ponude osiguranja o potresa. Neke katastrofe mogu promijeniti percepciju osiguravatelja o temeljnom riziku i dovesti do nedostatka kapaciteta, no osiguratelji obično vrlo brzo prevladaju takva razdoblja prilagodbom podataka i modeliranjem (Holzheu i Turner, 2018: 3).

Postoje brojni načini nošenja s podosiguranjem koji uključuju vladu te osiguratelje i njihovu brigu o povećavaju svijesti, atraktivnosti i cjenovne pristupačnosti osiguranja od potresa (Poposki, 2020: 41).

Izvršna tijela mogu pomoći u rješavanju izazova u osiguranju od potresa ulaganjem u mjere za poboljšanje svijesti o riziku i smanjenjem ukupne razine rizika (OECD, 2018:12). Poticanje razvoja novih seizmički otpornih građevinskih tehnologija, utvrđivanje struktura koje su najosjetljivije na zemljotrese i sekundarne opasnosti, poticanje ulaganja u smanjenje rizika te maksimiziranjem udjela rizika prenijetog na privatni sektor mogu dati važan doprinos smanjenju razine izloženosti i potencijalnih obveza povezanih s potresima za javne financije (OECD, 2018:12-13). Preventivne mjere za ublažavanje izloženosti riziku potresa su neophodne, ali nažalost više se pažnje posvećuje reagiranju nakon nepogoda i saniranju šteta. Također, poboljšanje kvalitete i dostupnosti seizmičkih karata i potresnih modela te ulaganje u znanstvena istraživanja o potresnim procesima omogućava bolje razumijevanje i upravljanje izloženošću potresima (OECD, 2018:11). Približavanje takvih informacija stanovnicima i izrada javno dostupnih karti opasnosti može pomoći lakšem razumijevanju rizika potresa i podizanju svijesti. Načini borbe vlade s podosiguranjem mogu biti i uvođenje programa obveznog osiguranja od potresa, uvođenje programa financiranih od strane javnog sektora, subvencije ili porezne olakšice radi smanjenja troška osiguranja i sl. (Poposki, 2020: 45-46). Potencijalne obveze za javne financije mogu se umanjiti pažljivom procjenom isplativost različitih pristupa upravljanju rizicima.

Osiguratelji putem premijske stope mogu pružiti prijevremene poticaje za bolje upravljanje rizikom i ulaganja u fizičke strukture vezane za prevenciju (Poposki, 2020: 41). Također, premije prilagođene riziku mogu onima koji preuzimaju rizik pružiti signale o njihovoj izloženosti opasnostima premije (Holzheu i Turner, 2018: 3). Razlog podosiguranja može biti i nepovjerenje potrošača u osigurateljnu industriju pa osiguravajuća društva mogu pomoći boljom transparentnošću, razumljivim uvjetima osiguranja, kvalitetno educiranim osobljem itd.

4.3. Zastupljenost osiguranja od potresa

Osiguranje će naknadom štete, omogućiti pojedincima i poduzećima da se brže oporave od potresa. Time se smanjiti potreba interveniranja države, održati stabilne javne financije i ostvariti kontinuitet gospodarske aktivnosti. Koliki utjecaj može imati potres na ekonomiju zemlje pokazuje primjer Haitija, gdje je potres 2010. prouzročio ekonomske gubitke ekvivalentno 130% BDP-a (OECD, 2018: 37). Stoga, viša razina penetracije osiguranja smanjuje negativni učinak nepogoda na gospodarsku proizvodnju (Poposki, 2020: 31).

Zatupljenost osiguranja od potresa varira od zemlje do zemlje, prvenstveno zbog različite izloženosti riziku potresa. Čile, Peru, Meksiko, SAD (Kalifornija i Aljaska), Japan, Tajvan, Filipini, Indonezija i Novi Zeland su zemlje u cirkumpacifičkom seizmičkom pojasu u kojem se događaju većina velikih potresa u svijetu (Poposki, 2020: 33). No, percepcija rizika od potresa je niska, čak i na mjestima gdje su potresi česti i opasni, poput Kalifornije ili Japana.

Tablica 1. prikazuje penetraciju osiguranja od potresa u pojedinim zemljama s visokim seizmičkim rizikom. Penetracija osiguranja poslovne imovine od potresa, između navedenih zemalja, najveća je u Čileu i Novom Zelandu. Penetracija osiguranja privatne imovine od potresa najveća je na Novom Zelandu i u Kaliforniji. U Sjedinjenim Američkim Državama, Kalifornija ima najveći potencijal za gubitak od potresa. Razina penetracije osiguranja od potresa u Kaliforniji smatra se nedovoljnom za regiju s tako visokim seizmičkim rizikom, velikom akumulacijom vrijedne imovine i visokom gospodarskom aktivnošću (Swiss Re, 2012: 5).

Tablica 1. Penetracija osiguranja od potresa u odabranim zemljama

	OSIGURANJE POSLOVNE IMOVINE OD POTRESA	OSIGURANJE PRIVATNE IMOVINE OD POTRESA
Čile	0,25%	0,03%
Novi Zeland	0,09%	0,07%
Kalifornija	0,03%	0,05%
Japan	0,01%	0,03%
Turska	0,01%	0,03%

Izvor: izrada autorice prema: Swiss Re Institute (2012): Table 3. Insurance penetration premiums, as % GDP

Usporedba zastupljenosti osiguranja od potresa proučavajući penetraciju, odnosno udio premije osiguranja od potresa u BDP-u zemlje, nije dovoljna. S obzirom na to da penetracija ovisi o mnogim faktorima poput percepcije rizika, opasnosti od potresa, uključenosti države, strukturi ekonomije i sl., postotci prikazani u tablici nisu u potpunosti usporedivi (Swiss Re, 2012: 5). Zastupljenost osiguranja će dakako, ovisiti o sustavu osiguranja. Pokriće rizika potresa mogu ponuditi privatna osiguravajuća društva ili se osiguranje može nuditi putem sheme javnog osiguranja ili neke kombinacije oba (Poposki, 2020: 33). U određenom broju zemalja (prvenstveno zemljama sa značajnom izloženošću riziku potresa) razvijeni su posebni programi osiguranja ili reosiguranja, podržani od strane vlada ili nastali kao inicijativa sektora osiguranja, kako bi pružili osnovno, ili sveobuhvatnije, pokriće rizika od potresa, ponekad zajedno s pokrićem za druge prirodne katastrofalne opasnosti te obično s ograničenjem pružanja pokrića samo za stambenu imovinu (Poposki, 2020: 33). U drugim zemljama, uključujući one s relativno nižom izloženošću potresima, privatna osiguravajuća društva glavni su ponuđači osiguranja od potresa (OECD, 2018: 53). Osiguranje od potresa obvezno je na Islandu, u Rumunjskoj, švicarskom kantonu Zürich i Turskoj (OECD, 2018: 53). U većini tih zemalja police osiguranja od potresa se nude na samostalnoj osnovi, a ne kao proširenje polica osiguranja od požara, dok u drugim zemljama sa sustavima javnog (re) osiguranja (Francuska, Novi Zeland, Španjolska i Kineski Taipei), pokriće za osiguranje od potresa automatsko je produljenje polica osiguranja od požara (OECD, 2018: 53). Iako je u Rumunjskoj, švicarskom kantonu Zürich, Turskoj i na Islandu osiguranje od potresa obvezno, zastupljenost osiguranja od potresa, uslijed određenih poteškoća, nije 100% u svim zemljama. U Japanu i Kaliforniji pokriće za rizik od potresa nudi se neobavezno, što je rezultiralo nižom

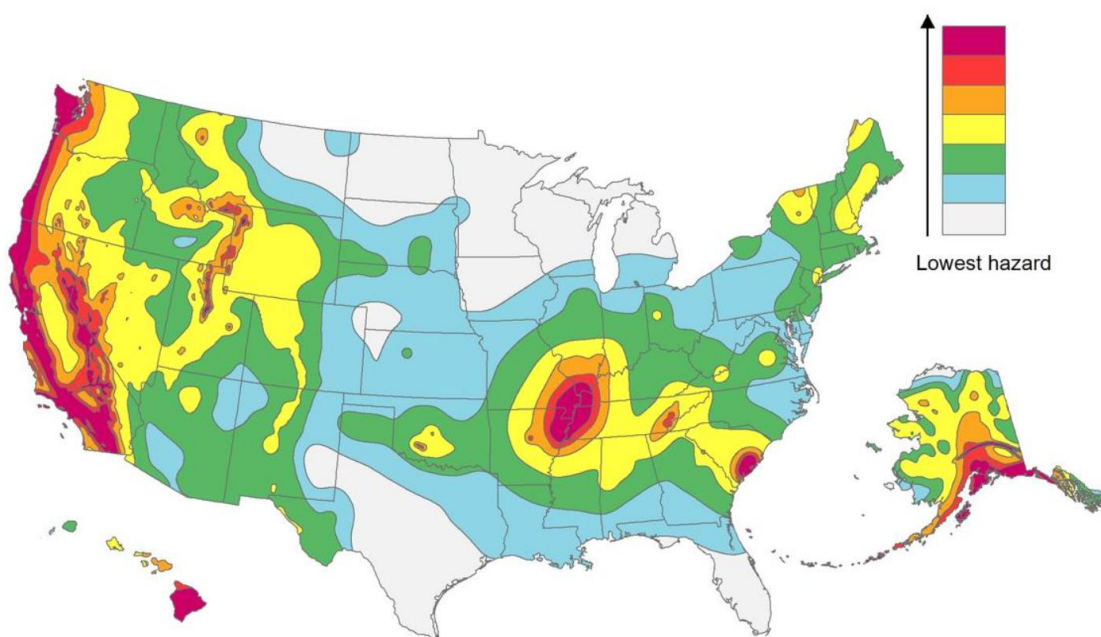
ukupnom razinom pokrića od potresa nego u drugim zemljama s javnim sustavima osiguranja od potresa (OECD, 2018: 53). U nastavku ćemo proučiti sustave osiguranja u odabranim zemljama kako bi dobili bolji uvid u problem zastupljenosti osiguranja od potresa.

4.3.1. Sjedinjene Američke Države

Rizik potresa u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) nije obuhvaćen standardnim policama osiguranja doma. Pokriće je dostupno u obliku neobaveznog dodatka na police osiguranja stambene i poslovne imovine ili kao zasebna polica za vlasnike domova, iznajmljivače i vlasnike malih poduzeća, a odbitne franšize mogu se kretati u rasponu od 2 do 20 posto zamjenske vrijednosti oštećene imovine (Insurance Information Institute, 2020).

Premije će se uvelike razlikovati prema regiji u kojoj se nalazite, osiguravatelju i vrsti imovine (građevine) koja je pokrivena. Regije SAD-a se ocjenjuju na skali od 1 do 5 za vjerojatnost potresa, a ocjena vjerojatnosti se odražava na stope osiguranja koje se nude u tim područjima (Insurance Information Institute, 2020). Troškovi osiguranja od potresa izračunavaju se po osnovi od 1.000 američkih dolara na primjer za drvenu kuća na sjeverozapadu osiguranje može koštati između jednog i tri dolara po pokrivenosti od 1.000 dolara, dok na istočnoj obali može koštati manje od pedeset centi (Insurance Information Institute, 2020).

Slika 3. Dugoročna nacionalna karta seizmičke opasnosti za SAD

Izvor: U.S. Geological Survey (2018): 2018 Long-term National Seismic Hazard Map

Kao što vidimo na Slici 3. ljubičasto, crveno i narančasto označena područja predstavljaju područja s najvećom opasnošću od potresa. 16 država s najvećim rizikom od potresa su: Aljaska, Arkansas, Kalifornija, Havaji, Idaho, Illinois, Kentucky, Missouri, Montana, Nevada, Oregon, Južna Karolina, Tennessee, Utah, Washington i Wyoming (Insurance Information Institute, 2020). U skladu s time, premije osiguranja od potresa u navedenim saveznom državama su veće nego u državama s manjim seizmičkim rizikom.

Vlasnici domova u Kaliforniji mogu dobiti pokriće od privatno financirane, te državno upravljane Kalifornijske uprave za potres – CEA (Poposki, 2020: 33). CEA je najveći pružatelj osiguranja doma od potresa u SAD-u, s 1.113.964 polica osiguranja od potresa na snazi krajem veljače 2020. godine (Insurance Information Institute, 2020). Prema podacima CEA-e, samo oko 14 % vlasnika kuća u Kaliforniji imalo je pokriće od potresa u srpnju 2020. godine (Insurance Information Institute, 2020). Razlog niske zastupljenosti osiguranja od potresa nije niska percepcija rizika, nego visoka cijena osiguranja.

4.3.2. Japan

Japan se nalazi u vrlo aktivnom seizmičkom području i posjeduje najgušću seizmičku mrežu na svijetu. Potresi u Japanu predstavljaju svakodnevicu, a nerijetko ostavljaju za sobom enormne štete. Potres u ožujku 2011. godine, koji je pogodio Istočni Japan, bio je četvrti po veličini ikad zabilježen (Mahul i White, 2011: 3). To nije bila samo ljudska tragedija već i ekonomski šok s procjenom gubitaka od 16.900 milijardi japanskih jena, što ga čini najskupljom katastrofom u povijesti (Mahul i White, 2011: 3). Takvi potresi ne utječu samo na nacionalnu ekonomiju nego i na međunarodnu ekonomiju, odnose živote i vrijedno stečenu imovinu u nepovrat. Promatrajući svijet od 1970. do 2017. godine potresi su donijeli najveće ekonomske gubitke prvobitno Japanu (gubitci u Japanu čine gotovo 40% svih prijavljenih potresnih gubitaka), pa Kini, SAD-u i Italiji (OECD, 2018: 36). Upravo zbog toga Japanu je neophodan kvalitetan sustav osiguranja od potresa.

Osiguranje privatne imovine od potresa u Japanu provode dva glavna aktera: privatni neživotni osiguratelji i kooperativni uzajamni osiguravatelji (Mahul i White, 2011: 3). Privatni neživotni osiguratelji podliježu Zakonu o osiguranju od potresa i moraju se reosigurati kod Japanskog reosiguratelja od potresa - JER, financiranog od strane države (OECD, 2018: 49). JER možemo promatrati kao bazen za reosiguranje od potresa, koji zadržava dio odgovornosti, a ostatak ustupa privatnim osigurateljima (na temelju njihovog

tržišnog udjela) i japanskoj vladi putem ugovora o reosiguranju. (Mahul i White, 2011: 6). Suprotno tome, reosigurateljnu zaštitu kooperativnim uzajamnim osiguravateljima pružaju međunarodna tržišta reosiguranja i kapitala, bez vladine intervencije (Mahul i White, 2011: 4). Osiguranje od potresa u Japanu neobavezni je dodatak policama osiguranja od požara za stambene objekte koje nude privatne neživotne osiguravajuće kuće (OECD, 2018: 49). To znači da policu osiguranja od potresa u Japanu ne možete kupiti u obliku samostalne police, nego isključivo kao dopunu na požarnu policu. Privatni osiguravatelji također pružaju neobavezno pokriće od potresa za komercijalne i industrijske rizike (OECD, 2018: 49.)

Stope premija temelje se na riziku i razlikuju se prema prefekturi u kojoj se nalazi stambeni objekt (podijeljeno u osam zona rizika) i vrsti građevine (drvene ili ne drvene) (Mahul i White, 2011: 5). Za osigurani iznos od 10 milijuna jena, godišnja premija varira između 5000 japanskih jena (oko 38 eura) u prefekturi Nagazaki za građevinu koja nije drvena i 31.300 japanskih jena (oko 243 eura) za drvenu konstrukciju u Tokiju (Mahul i White, 2011: 5).

Iako je Japan zemlja s najviše potresa, zastupljenost osiguranja je i dalje nedovoljna. Oko 40 posto japanskih kućanstava ima osiguranje od potresa, a 60 posto kućanstava ostaje bez pokrića (Mahul i White, 2011: 11).

4.3.3. Turska

Turska se također nalazi u jednoj od seizmički najaktivnijih regija svijeta stoga su i u njoj uspostavljeni programi za rješavanje visokih razina izloženosti potresima. S većinom stanovništva koje živi u potresnom području, trajni potencijal velikih prirodnih katastrofa postao je fiskalno i socijalno pitanje turske vlade. Ovo je pitanje dovelo do uspostavljanja Turskog fonda za osiguranje od katastrofa – TCIP 1999. godine, koji je započeo s radom 2000. godine nakon velikog potresa u Marmara regiji (Gonulal et al., 2006: uvod). Turski fond za osiguranje od katastrofa predstavlja javno-privatno partnerstvo gdje sve poslovne funkcije (od prodaje do reosiguranja do upravljanja štetama) podugovaraju s privatnom industrijom osiguranja (Gonulal et al., 2006: xi). U Turskoj, stambene zgrade unutar općinskih granica moraju imati potresno pokriće putem privatnog osiguravajućeg društva u ime državnog Turskog fonda za osiguranje od katastrofa (Holzheu i Turner, 2018: 21). Na početku se uvođenje obveznog osiguranja pokazalo kao relativno neučinkovito jer u zakonu nisu postojale kazne zbog nepoštivanja zahtjeva obveznog osiguranja od potresa. Novim

zakonom o katastrofi koji je donesen 2012. godine, primjena se znatno poboljšala jer vlasnici domova sada trebaju imati osiguranje od potresa da bi se prijavili za usluge struje ili vode, zatražili hipoteku ili dobili pomoć od vlade za obnovu ako su im domovi oštećeni u potresu (Holzheu i Turner, 2018: 21).

Kao posrednici u prodaji TCIP polica u cijeloj zemlji, osiguravajuća društva i njihovi agenti izravno utječu na opseg prodaje policama TCIP-a i percepciju javnosti o programu (Gonulal et al., 2006: 54). Osigurana osoba može dobiti dodatno pokriće od osiguravajućih društava za višak iznosa u slučaju da vrijednost zgrade premašuje maksimalnu osiguranu svotu koju daje TCIP (DASK, n.d). Dakako, TCPI plaća provizije privatnim osigurateljima za distribuciju ovih polica.

Za izračun premije osiguranja od potresa prvo se određuje osigurana svota. Iznos premije dobije se množenjem osigurane svote s tarifnom stopom. U Turskoj postoji 15 tarifnih stopa koje ovise o tome u kojoj se rizičnoj zoni nalazite (postoji 5 zona) i o stilu gradnje (DASK, n.d.).

Zastupljenost osiguranja od potresa u Turskoj je 2016. godine iznosila 43% (DASK Turkish catastrophe insurance pool, 2016: 19). Taj postotak je visok u usporedbi s drugim zemljama, no s obzirom na to da je riječ o obveznom osiguranju zapravo je nizak.

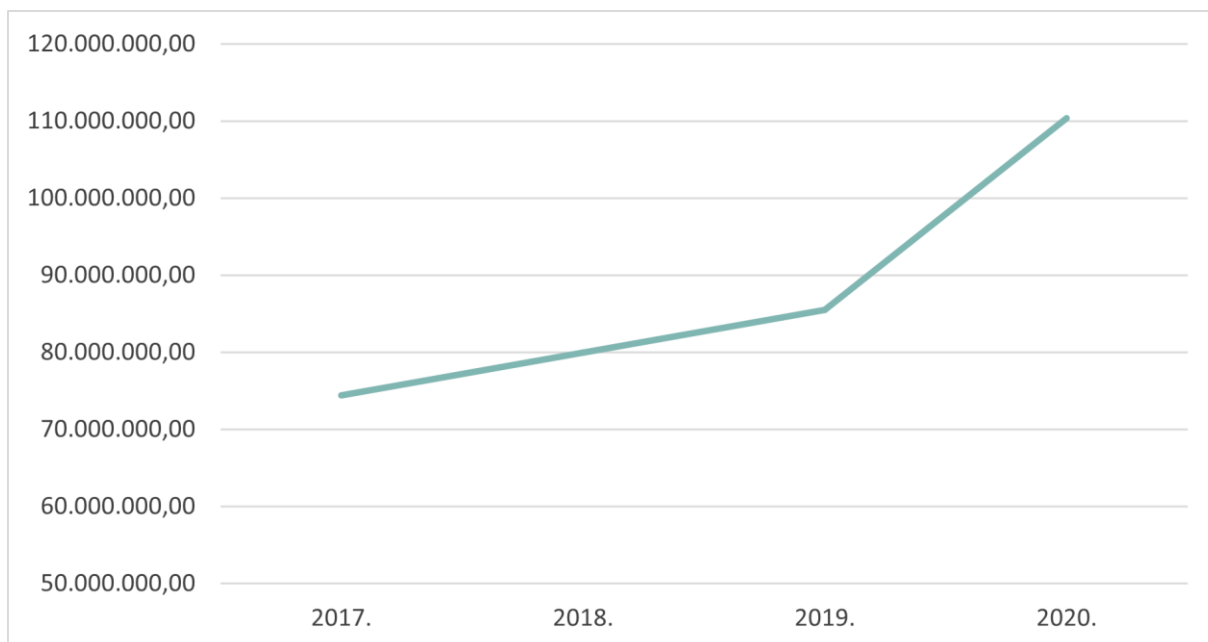
4.3.4. Hrvatska

Hrvatska se uz Grčku, Tursku, Sjevernu Makedoniju i Italiju, nalazi na tektonski najrizičnijem području u Europi (Hrvatska gospodarska komora, 2021). U Hrvatskoj je osiguranje od potresa moguće kupiti kao dodatak (posebno ugovaranje) na policu osiguranja od požara i elementarnih šteta (osiguranje imovine), a pokriće nude privatni osiguratelji. Osiguranje od požara i elementarnih šteta jedna je od vrsta osiguranja koje su nedovoljno zastupljene u hrvatskom osigurateljnem korpusu te se nameće nužnost podizanja razine svijesti građana o osiguranju cjelokupne imovine (Anđelinović, Mihelja Žaja i Bedrica, 2019: 131).

U turbulentnoj 2020. godini Hrvatsku su u pogodili razorni potresi, a šteta koju su ostavili iza sebe premašuje brojku od sto milijardi kuna (Hrvatska gospodarska komora, 2021). Nakon potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu u ožujku porastao je interes za osiguranjem od potresa, a novi veliki potresi krajem prosinca 2020. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji

dodatno će osvijestiti potrebu ljudi za osiguranjem imovine (Hrvatska gospodarska komora, 2021).

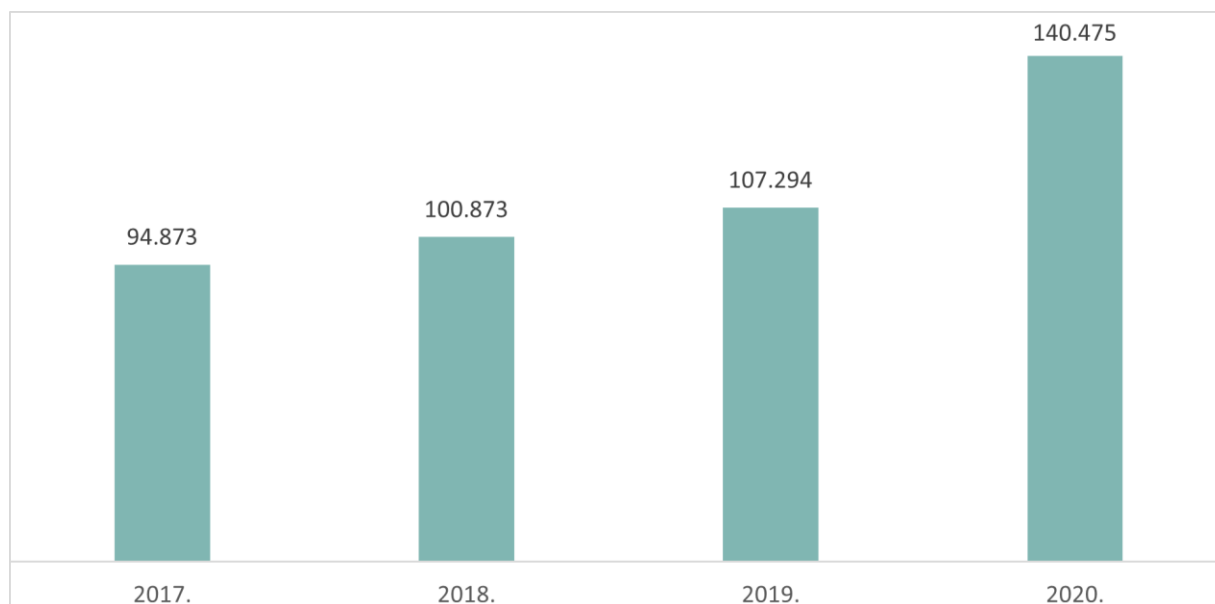
Grafikon 7. Zračunata bruto premija osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u kunama u prosincu u razdoblju od 2017. do 2020. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, prosinac 2017.-prosinao 2020.

Od 2017. godine postoje službeni podaci o zračunatoj bruto premiji osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj pod vrstom rizika 08.03 unutar vrste osiguranja od požara i elementarnih šteta. Na Grafikonu 7. vidimo da je 2017. godine zračunata bruto premija osiguranja od potresa iznosila od otprilike 74 milijuna kuna. Bruto premija 2018. godine raste na skoro 80 milijuna kuna te 2019. godine na 85 milijuna kuna. Nakon potresa u Zagrebu 22. ožujka 2020. godine dolazi do značajnog rasta bruto premije. Bruto premija osiguranja od potresa 2020. godine iznosila je otprilike 110 milijuna kuna, što je rast od 25 milijuna kuna odnosno 29,1% u odnosu na 2019. godinu. S obzirom na potrese u Sisačko-moslavačkoj županiji koji su dogodili krajem 2020. godine te početkom 2021. godine očekuje se da će zračunata premija nastaviti rasti s povećanjem svijesti građana Republike Hrvatske o riziku potresa.

Grafikon 8. Broj osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u prosincu u razdoblju od 2017. do 2020. godine

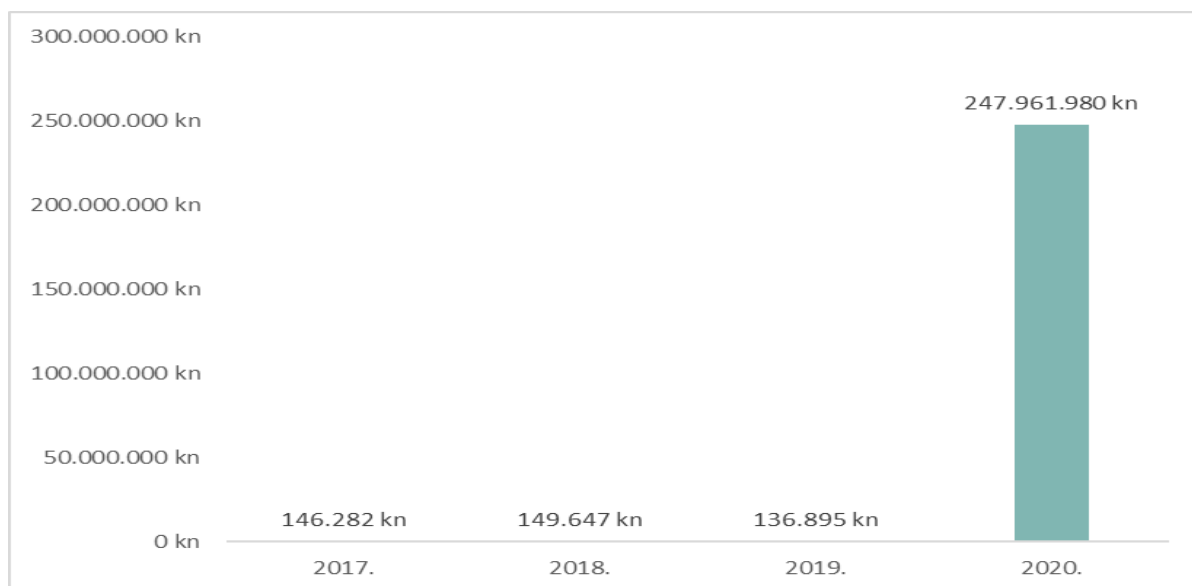

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, prosinac 2017.-prosina 2020.

U skladu s kretanjem bruto premije osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj i broj osiguranja od potresa je posljednjih godina rastao, što je vidljivo na Grafikonu 8. Uspoređujući broj osiguranja u prosincu 2017., 2018., i 2019. godine možemo uočiti blagi porast. Najveću promjenu vidimo 2020. godine. Kao što smo već naveli, potres u Zagrebu 2020. godine potaknuo je potražnju za osiguranjem od potresa. Broj osiguranja porastao je za 30,9%, odnosno čak 33 tisuće u odnosu na 2019. godine. U prosincu 2020. godine broj osiguranja iznosio je 140 475, a isti se trend očekuje i u 2021. godini. Podijelimo li zaračunatu bruto premiju osiguranja od potresa u 2020. godini s brojem osiguranja, vidimo da je prosječna premija osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u 2020. godini iznosila 785 kn.

Najveću promjenu možemo uočiti na Grafikonu 9. koji prikazuje iznos likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u razdoblju od 2017. do 2020. godine. Osiguratelji su do 2020. godine likvidirali izrazito mali broj šteta. Potres u Zagrebu je doveo do ogromnog rasta obveza osiguratelja za isplatom šteta. Osiguratelji su u 2020. godini isplatili 247.961.980 kn šteta svojim osiguranicima. Nakon potresa u prosincu 2020. godine osigurateljna obveza je nastavila rasti i u 2021. godini.

Grafikon 9. Iznos likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj od 2017. do 2020. godine u kunama

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, prosinac 2017.-prosinac 2020.

Neovisno o porastu broja osiguranja i zaračunate bruto premije u 2020. godini, osiguranje od potresa u Hrvatskoj i dalje je nedovoljno zastupljeno. Kada zaračunatu bruto premiju osiguranja od potresa u 2020. godini 110.354.710 kuna usporedimo sa zaračunatom bruto premijom imovinskih osiguranja koji iznosi 1.552.644.417 kuna, proizlazi da je udio premije osiguranja od potresa u premiji imovinskih osiguranja samo 7,1% te 1,05% u ukupnoj zaračunatoj premiji osiguranja koja je u 2020. godini iznosila 10.475.069.105 kuna. Također ako usporedimo 140.475 osiguranja od potresa s ukupnim brojem osiguranja 11.022.074 u Republici Hrvatskoj 2020. godine, dobit ćemo podatak da je udio broja osiguranja od potresa u ukupnim osiguranjima iznosio tek 1,27% (*izračuni na temelju podataka Hrvatskog ureda za osiguranje: Statistička izvješća 2020*).

4.4. Parametarsko osiguranje od potresa

Neizvjesno okruženje u kojem živimo izlaže nas brojnim opasnostima izvan vaše kontrole koje mogu utjecati na vaš privatni i poslovni život. Stoga, zaštita putem tradicionalnog osiguranja temeljenog na odšteti nije uvijek učinkovita. Sve je veća potreba za nadopunom

praznina u tradicionalnim ugovorima o osiguranju, odnosno povećanju transparentnosti, pouzdanosti, jednostavnosti i brzini plaćanja u osiguranju.

Parametarska (indeksna) rješenja vrsta su osiguranja koja pokrivaju vjerojatnost da se dogodi unaprijed definirani događaj umjesto nadoknade stvarno nastalog gubitaka (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Pokriće se aktivira i plaća samo ako su unaprijed definirani i mjerljivi parametri događaja (poput brzine vjetrova, jačine potresa, temperature itd.) ispunjeni ili premašeni (Swiss Re Corporation Solutions, 2020a). Dakle, prilikom sklapanja parametarske police osiguranja, stranke sporazuma o osiguranju definiraju koja kategorija događaja pokreće pravo na plaćanje kao i veličinu te isplate. Ugovorena isplata u slučaju ostvarenja unaprijed definiranog događaja izvršava se brzo, najčešće u roku od 30 dana (Swiss Re Corporation Solutions, 2020a). Upravo ta brzina može imati značajan utjecaj na likvidnost i nastavak poslovanja poduzeća ili države kao i na financijski oporavak unesrećenih. Primjer može biti parametarska polica osiguranja od potresa po kojoj će se osiguraniku isplatiti 100 000 eura ako se dogodi potres magnitude 5 po Richteru ili veći. Ako dođe do potresa magnitude npr. 6 po Richteru osiguraniku će biti isplaćeno 100 000 eura, neovisno o šteti koju je potres prouzročio (čak i ako štete nije bilo) na imovini osiguranika. Iznos isplate, parametar i treća strana (službena agencija za izvještavanje) odgovorna za potvrdu da je parametar ostvaren, moraju biti navedeni u ugovoru (NAIC, 2021). Nastanak osiguranog slučaja je relativno jednostavno utvrditi putem treće strane. Treća strana može biti npr. nacionalna geološka služba koja objavljuje jačinu potresa koji se dogodio. Prikladan parametar ili indeks je svaka objektivna mjera koja je u korelaciji s određenim rizikom i financijskim gubitkom osiguranika (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Na primjer kiša povezana s odgodom koncerta ili potres povezan s oštećenjem imovine poduzeća. Bilo koji parametar ili indeks koji se koristi kao osnova za parametarsko rješenje mora biti objektivan, dosljedan, transparentan, lako mjerljivi te za njega mora postojati brzi sustav izvještavanja kako bi se osigurala brza isplata (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Parametarska osiguranja se mogu ugovoriti tako da se pokreću na okidač temeljen na indeksu (npr. manjak usjeva) ili događaju unutar određenog područja, koji se često se naziva "mačka u kutiji" (Brettler i Gosnear, 2020). Danas je "Mačka u kutiji" najpopularnija parametarska struktura osiguranja, gdje se isplata događa ako se katastrofa poput ekstremnih vremenskih prilika ("mačka") dogodi u danom, unaprijed dogovorenom području ("kutija" - koja u praksi može imati oblik kvadrata, pravokutnika ili kruga) (Swiss Re Corporate Solutions, 2020b). "Mačka" mora ispuniti minimalni unaprijed

dogovoreni prag intenziteta i proći kroz "Kutiju" da pokrene isplatu (Swiss Re Corporate Solutions, 2020b). Ovu vrstu parametarskog rješenja osiguranja često nazivaju i "dvostrukim okidačem", jer zahtijeva da se katastrofa dogodi u unaprijed definiranom području (prvi okidač) i da bude određene veličine (drugi okidač) (Swiss Re Corporate Solutions, 2020b). Zanimljivo je to što ovim osiguranjem nije pokriveno samo područje gdje se nalazi osiguranikova imovina, nego i šire područje što omogućava zaštitu i druge imovine važne za osiguranika, npr. put prema skladištu i sl.

Iako su prirodne katastrofe ili vremenski događaji najistaknutiji okidači, postoji puno drugih mogućnosti, odnosno okidača poput tržišnih indeksa, prinosa usjeva, nestanaka električne energije i sl. (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Pandemija korona virusa koja je zahvatila cijeli svijet, predstavlja veliki potencijal za razvoj novih proizvoda parametarskog osiguranja.

Prvi parametarski proizvodi postoje od kasnih 1990-ih, a razvili su ih trgovci robom kao i energetske tvrtke, dok su kompanije poput AXA, Swiss Re i Munich Re ušle su u parametarski prostor početkom 2000-ih (Brettler i Gosnear, 2020).

Parametarska rješenja osiguranja nisu dizajnirana da zamjene, već da nadopune tradicionalne programe osiguranja (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Indeksna osiguranja mogu popuniti praznine preostale od odštetnih osiguranja poput franšize, isključenih opasnosti, oskudnih kapaciteta ili čistih financijskih rizika kada osiguranik nema kontrolu nad osnovnom imovinom (Swiss Re Corporation Solutions, 2018).

Parametarsko osiguranje donosi mnoge prednosti od fleksibilnosti, jednostavnosti, brzine isplate do transparentnosti. Također, budući da na iznos isplate ne utječe ukupni gubitak, osiguranik ima poticaj da umanjuje svoje gubitke, što smanjuje izloženost osiguravajućeg društva problemu moralnog hazarda (NAIC, 2021). Naravno, parametarsko osiguranje ima i svoje nedostatke. Ono ne pokriva stvarni gubitak nego približni gubitak, stoga se javlja osnovni rizik. Osnovni rizik kod parametarskog osiguranja predstavlja rizik da indeks okidača nije u potpunosti u korelaciji s osnovnom izloženošću riziku što može dovesti do tog da klijent pretrpi gubitak, ali ne dobije isplatu jer se nije pokrenulo parametarsko osiguranje (Swiss Re Corporation Solutions, 2018). Kada je u pitanju osiguranje temeljeno na indeksu, osnovni rizik nikada ne može u potpunosti eliminirati, ali ga se može umanjiti sofisticiranijim strukturama poput dvostrukih okidača ili raspoređenih struktura isplate (Swiss Re Corporation

Solutions, 2018). Na primjer, u slučaju parametarskog osiguranja od potresa može se ugovoriti djelomična isplata ako je nastupio potres manje magnitude i postupno povećanje isplate za jači potres.

4.5. Reosiguranje rizika potresa

Baš poput osiguranika i osiguratelji se često nalaze u situaciji da im je potreba zaštita. Oni, također, žele transferirati višak rizika iznad svojih mogućnosti na druge. Tu se javlja pojam reosiguranja. Reosiguranje jednostavno možemo shvatiti kao osiguranje za osiguravajuća društva. Ono predstavlja institut kojim osiguratelj dio obveza iz ugovora o osiguranju prenosi na drugog osiguratelja-reosiguratelja (Andrijanić i Klasić, 2013: 234).

Dvije glavne metode reosiguranja su fakultativno i ugovorno reosiguranje (Klobučar, 2007: 484). Kod fakultativnog reosiguranja, rizici se reosiguravaju na individualnoj osnovi i osiguratelj nije obvezan cedirati rizik u reosiguranje, odnosno reosiguratelj može prihvatiti ili odbiti rizik u reosiguranje (Klobučar, 2007: 484). S druge strane kod ugovornog osiguranja reosiguratelj automatski uzima u reosiguranje sve rizike prema točno utvrđenim pravilima iz ugovora (Klobučar, 2007: 485). Ugovori o reosiguranju postoje u dva osnovna oblika, koji se razlikuju u načinu na koji primarni osiguratelji i reosiguratelji utvrđuju premije i štete (Dahlen i Goetz, 2012: 28). Proporcionalni ugovori o reosiguranju dijele premije i štete u unaprijed definiranom omjeru (Dahlen i Goetz, 2012: 28). Prema ovom ugovoru osiguratelj (cedirajuća kompanija) odlučuje koji dio izvornog osiguranja želi zadržati i nositi sam (samopridržaj), a koji reosigurati (cedirati) s reosigurateljem ili reosigurateljima (Klobučar, 2007: 486). Premija i štete dijele se u istim omjerima, iz odnosa iznosa samopridržaja cedenta i ostatka svote osiguranja (ili najveće vjerojatne štete ako se plasman radi na osnovi nje) koji se cedira reosiguratelju (Klobučar, 2007: 486). Tri najčešće vrste proporcionalnih ugovora o reosiguranju su kvotno osiguranje, svotno ekscedentno i kombinacija kvotnog i ekscedentnog reosiguranja (Klobučar, 2007: 486-487). Od 1970-ih, neproporcionalni ugovori se sve više koriste kao zamjena (Dahlen i Goetz, 2012: 28). Neproporcionalni ugovori ne primjenjuju se na specifične rizike, nego na gubitke ili štete, limitirajući iznose šteta osiguravajućih društava po svakom štetnom događaju (Klobučar, 2007: 488). Reosiguratelji se tako obvezuju platiti iznose šteta koji prelaze određeni iznos samopridržaja osiguratelja (Klobučar, 2007: 488). Tipični neproporcionalni ugovor određuje iznos preko kojeg reosiguratelj preuzima gubitke, do dogovorene gornje granice, odnosno prvog ograničenja (Dahlen i Goetz, 2012:

28). Ovisno o temeljnoj izloženosti, primarni osiguravatelj može odlučiti kupiti dodatni sloj pokrića za reosiguranje, na primjer kod drugih reosiguravatelja, povrh prvog ograničenja (Dahlen i Goetz, 2012: 28).

Ugovori o reosiguranju viška štete najčešći su oblik neproporcionalnog pokrića reosiguranja (Dahlen i Goetz, 2012: 28). Oni predstavljaju ugovore o reosiguranju u kojima reosiguratelj nema obvezu dok šteta koja se dogodila ne prijeđe samopridržaj osiguratelja (Klobučar, 2007: 488). Kada šteta premaši visinu samopridržaja, reosiguratelj će platiti iznos iznad toga do limita ugovora (Klobučar, 2007: 488). Odredbe o Reinstatementu reguliraju koliko će puta po ugovoru te iznose reosiguratelj morati platiti u jednoj godini (Klobučar, 2007: 488).

Za prirodne katastrofe ti su ugovori poznati kao CatXL (katastrofalni višak gubitka) i pokrivaju gubitak koji premašuje samopridržaj primarnog osiguravatelja za jedan događaj (Dahlen i Goetz, 2012: 28). Potres je jedna od najdestruktivnijih pojava koja može donijeti ogromne financijske i ljudske gubitke, stoga nije poput ostalih rizika. Potres povlači za sobom velik broj odštetnih zahtjeva u različitim redovima poslovanja, kao što su auto osiguranje, osiguranje prekida poslovanja ili osiguranje privatne imovine. Odštetni zahtjevi su najčešće visoki i dolaze u istom trenutku. Ujedno potres može i fizički utjecati na poslovanje osiguravajućeg društva. Budući da se osiguravatelj može suočiti s neprihvatljivom razinom rizika i nesolventnošću zbog katastrofalnih potresa, rizik će prenijeti na reosiguravatelja, jer oni obično imaju veći kapacitet za apsorpiranje velikih financijskih šokova.

Osim uspostave rezervi i držanja kapitala za pokrivanje gubitaka od velikih potresa, osiguravajuća društva mogu dio svoje izloženosti prenijeti na međunarodna tržišta reosiguranja i kapitala ili na javne sustave reosiguranja (u Francuskoj, Japanu i sl) ako su takvi sustavi uspostavljeni (OECD, 2018:81). Na primjer u Čileu, Kostariki, Rusiji i Srbiji, više od 90% izloženosti potresima prenosi se na međunarodna tržišta (OECD, 2018:81). Reosiguranje, retrocesija i instrumenti tržišta kapitala za prijenos rizika mogu pružiti dodatne slojeve sposobnosti apsorpiranja rizika i potencijalno umanjiti rizik od ekstremnih gubitaka, pridonoseći tako ukupnom kapacitetu tržišta i cjenovnoj pristupačnosti osiguranja (Poposki, 2020: 43). Retrocesijom reosiguratelj prenosi dio rizika na drugog reosiguratelja (Ćurak i Jakovčević, 2007: 301). Ovakav prijenos rizika omogućuje da međunarodna tržišta apsorpiraju dio gubitaka od potresa diverzificirajući tako teret dalje od pogođene zemlje

(Poposki, 2020: 43). Prijenos rizika na tržišta kapitala najčešće se provodi izdavanjem obveznica za katastrofu, iako se koriste i drugi mehanizmi za prijenos rizika, kao što su bočni subjekti/fiksni postoci udjela, jamstva za gubitke u industriji i kolateralizirano reosiguranje/retrocesija (Poposki, 2020: 43).

Primjer reosiguratelja na području Europe su Europa Re, Swiss Re, Munich Re itd.

5. POTRES U GRADU ZAGREBU I SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI U 2020. GODINI

5.1. Šteta izazvana potresom u Zagrebu i Petrinji

Prošlo je više od godinu dana od razornog potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu. Dana 23. ožujka 2020. godine u 06:24 sati Zagreb i šire zagrebačko područje pogodio je snažan potres magnitude 5.5 prema Richteru s epicentrom 7 km sjeverno od središta Zagreba (Markuševac), nakon kojeg su uslijedili brojni naknadni potresi (Prirodoslovno-matematički fakultet, 2020). Ubrzo nakon toga u 07:01, uslijedio je potres magnitude 4,9 (Šavor Novak, et al., 2020: 884). Unatoč seizmološki umjerenoj veličini, ovi potresi su prouzročili tragični gubitak jednog ljudskog života i ogromnu materijalnu štetu (Šavor Novak, et al., 2020: 884). Ukupno je oštećeno više od 25 tisuća zgrada među kojima je i niz fakulteta, škola, dječjih vrtića, znanstvenih ustanova, vjerskih objekata itd. (Vlada Republike Hrvatske, 2021a). Razmjeri štete procijenjeni su na oko 86 milijardi kuna, što je oko 60% godišnjeg državnog proračuna Republike Hrvatske (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Do 22. rujna 2020., sveukupni broj pojedinačnih prijava za pregled građevina nakon potresa u Gradu Zagrebu, Krapinsko-zagorskoj županiji te Zagrebačkoj županiji iznosio je 43 280, a samo 26 334 (60,8%) prijava je kvalificirano kao valjano (Grad Zagreb, 2020). Na dan 22. rujna 2020. pregledano je svih 26 334 prijava (Grad Zagreb, 2020).

Na samom kraju godine Hrvatska se suočila s novim i većim potresima. Dana 28. prosinca 2020. godine u 06:28 sati dogodio se jak potres magnitude 5.0 prema Richteru s epicentrom kod Petrinje (Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021). Nakon sat vremena uslijedili su potresi magnitude 4.7 i 4.1, kao i niz slabijih potresa koji su, nažalost, samo prethodili najjačem udaru koji se dogodio 29. prosinca 2020. godine u 12:19 sati (Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021). Magnituda ovog potresa iznosila je 6.2 prema Richteru, prema tome potres u Petrinji predstavlja jedan od dva najjača instrumentalno zabilježena potresa u Republici Hrvatskoj od 1909. godine (Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021). Potres se osjetio diljem Hrvatske, ali i u okolnim zemljama. Procijenjena vrijednost ukupne izravne štete prouzročene petrinjskim potresom krajem 2020. godine, sukladno pravilima Europske unije i utvrđene po metodologiji Svjetske banke iznosi 41,6 milijardi kuna odnosno 5,5 milijardi eura (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021).

Ukupna procijenjena šteta zagrebačkog potresa i petrinjskog potresa iznosi oko 128 milijardi kuna, što predstavlja oko 34% BDP-a Republike Hrvatske. Potresi ovakvih jačina mijenjaju percepciju građana o prijetnjama koje postoje od prirodnih nepogoda i potiču razmišljanje o kvaliteti gradnje i održavanja zgrada/kuća u kojima živimo.

5.2. Financiranje sanacije štete izazvane potresom u Zagrebu i

Petrinji

Hrvatski sabor je 5. veljače 2021. godine izglasao Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije, kojim su u postojeći Zakon uvrštene Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija, koje su najviše stradale u velikim potresima, koji su se dogodili krajem prosinca 2020. godine (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). U skladu sa zakonom donesen je i Program mjera obnove zgrada oštećenih potresom na području navedenih županija koji sadrži osnovne informacije za podnošenje zahtjeva za obnovu kao i pojašnjenja vezana uz samu proceduru podnošenja zahtjeva na temelju utvrđenog stupnja oštećenja zgrade (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021).

Osobe koje su 22. ožujka 2020. te 28. i 29. prosinca 2020. bile vlasnici i suvlasnici zgrada koje su oštećene u potresu na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije, uz određene uvjete, mogu ostvariti sljedeća prava:

1. **Obnova postojeće potresom oštećene zgrade** (višestambene zgrade, stambeno-poslovne zgrade, poslovne zgrade, obiteljske kuće)
2. **Uklanjanje zgrade** (višestambene, stambeno-poslovne, poslovne) i postojeće obiteljske kuće koja je izgubila mehaničku otpornost i/ili stabilnost u toj mjeri da je urušena ili njezina obnova nije moguća
3. **Gradnju zamjenskih obiteljskih kuća** umjesto potresom uništenih postojećih obiteljskih kuća
4. **Novčanu pomoć:**
 - za privremenu zaštitu potresom oštećene postojeće višestambene zgrade, stambeno-poslovne zgrade, poslovne zgrade i obiteljske kuće

- za opravdane troškove konstrukcijske obnove potresom oštećene postojeće višestambene zgrade, stambeno-poslovne zgrade, poslovne zgrade, obiteljske kuće
- umjesto gradnje zamjenske obiteljske kuće
- za troškove izrade glavnog projekta za rekonstrukciju potresom oštećene postojeće građevine čija je izrada započeta do stupanja na snagu Zakona o obnovi (Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije, NN 102/20, 10/21).

Popunjeni obrasci ovih zahtjeva s pripadajućom dokumentacijom dostavljaju se izravno na adresu Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine ili putem digitalnog sustava eObnova. Do 30. srpnja 2021. godine Ministarstvo je zaprimilo 12.438 zahtjeva za obnovu ili uklanjanje građevina, gradnju zamjenskih kuća, dodjelu novčane pomoći ili oslobođenje od financijske obveze vlasnika, te je izdano tek 360 odluka o obnovi koje se prosljeđuju Fondu za obnovu kao operativnom tijelu za provedbu obnove (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021).

Sredstva za konstrukcijsku obnovu obiteljskih kuća, poslovnih, stambeno-poslovnih i višestambenih zgrada te gradnju zamjenskih obiteljskih kuća koje su neuporabljive odnosno privremeno neuporabljive (uključujući i troškove privremene pohrane stvari) osiguravaju za područje Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije:

- Republika Hrvatska u državnom proračunu u visini od 60 %
- Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska županija, Zagrebačka županija, Sisačko-moslavačka županija i Karlovačka županija u visini od po 20% u svojim proračunima za nekretnine na svojim područjima te
- Vlasnici odnosno suvlasnici nekretnina u visini od po 20 % (Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije, NN [102/20](#), [10/21](#))

Pritom su građani slabijeg imovinskog statusa, osobe s invaliditetom i druge ranjive skupine oslobođene od participacije, a na područjima gdje je Republika Hrvatska proglasila prirodnu katastrofu financiranje će se provesti iz državnog proračuna u 100% iznosu.

Na sjednici Vlade 18. veljače 2021. godine donesena je Odluka o financiranju najamnine za stambeno zbrinjavanje osoba čije su nekretnine stradale u potresima na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Temeljem te Odluke Ministarstvo je raspisalo tri Javna poziva za financiranje najamnine za stambeno zbrinjavanje osoba čije su nekretnine stradale u potresu na tim područjima: prvi javni poziv raspisan je u svibnju 2020. godine, drugi 12. ožujka 2021. godine, a treći 20. srpnja 2021. (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Riječ je o zgradama koje su u preliminarnom pregledu bile označene kao neuporabljive zbog vanjskih utjecaja i neuporabljive zbog oštećenja te nisu sigurne za stanovanje. Također su se pozvali i vlasnici stanova na navedenim područjima koji žele stanove u svom vlasništvu dati u najam osobama kojima je utvrđen status osobe kojoj će se financirati najamnina za zamjenski stan, da se obrate Ministarstvu (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Dosad je za financiranje isplaćeno 11,1 milijuna kuna za sufinanciranje najma građanima i kućanstvima te 4,2 milijuna kuna za financiranje troškova smještaja u Hostelu Arena, odnosno 15,3 milijuna kuna ukupno (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021).

Na pojedinim zgradama i kućama određeni radovi su bili hitno potrebni, a građani su mogli samostalno sanirati štete na krovovima, dimnjacima, zabatima, dizalima i stubištima te dobiti povrat uložених sredstava. Vlada je 1. travnja 2021. godine donijela Odluku kojom se novčana pomoć za sanaciju krovova, zabatnih zidova, dimnjaka, stubišta i dizala s dosadašnjih 12.000 kuna povećava na 16.000 kuna po posebnom dijelu obiteljske kuće, stambeno-poslovne zgrade, višestambene zgrade i poslovne zgrade, odnosno na 25.000 kuna po obiteljskoj kući ako nema više posebnih dijelova (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Za povrat utrošenih sredstava hitnih sanacija, Ministarstvo je do 30. srpnja 2021. godine riješilo ukupno 1.679 zahtjeva te je odobren povrat sredstava u iznosu od 57.817.567,76 kuna (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021).

Kako bi se pokrila ekonomska šteta od 128 milijardi kuna, jasno da će država morati osigurati sredstva iz više različitih izvora. Vlada je usvojila Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2023. (NPOO), čiji je sastavni dio poglavlje o financiranju obnove zgrada oštećenih u potresu s energetsom obnovom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Izrada i dostava Plana Europskoj komisiji uvjet je za korištenje sredstava iz EU-ova Mehanizma za oporavak i otpornost (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Plan je odobren od strane EK u srpnju 2021. a prva bespovratna europska sredstva Hrvatska očekuje u jesen 2021. (Vlada Republike Hrvatske, 2021b).

Također, kroz intenzivne aktivnosti Vlade na svim razinama za obnovu, rekonstrukciju i revitalizaciju pogođenih područja dosad je osigurano oko 28,5 milijardi kuna što uključuje sredstva EU fondova te zajam međunarodnih financijskih institucija (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Iz Europskog fonda solidarnosti krajem 2020. godine odobreno je 683 milijuna eura za saniranje posljedica potresa u Zagrebu, a nakon potresa u prosincu 2020. godine, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije podnijelo je 18. ožujka 2021. novi zahtjev za sredstva financijske pomoći iz Fonda solidarnosti Europske unije za obnovu područja pogođenih serijom potresa s epicentrom na području Petrinje (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2021). Također, Hrvatska je dobila zajam Svjetske banke od 200 milijuna eura, a iz postojećeg Višegodišnjeg financijskog okvira iz Operativnog programa za Konkurentnost i koheziju realocirano je 111 milijuna eura (Vlada Republike Hrvatske, 2021a).

Dio nastale štete sanirali su osiguratelji temeljem polica osiguranja od potresa što će biti prikazano na sljedećim grafikonima u poglavlju 5.3. Nažalost, kao što smo već naveli u poglavlju 4.3.4 zastupljenost osiguranja od potresa u Hrvatskoj je vrlo niska, stoga će najveći dio tereta sanacije morati preuzeti država. Koliko će to, uz posljedice pandemije koronavirusa koja još traje, stajati proračun i što će biti s javnim dugom Republike Hrvatske još ćemo vidjeti.

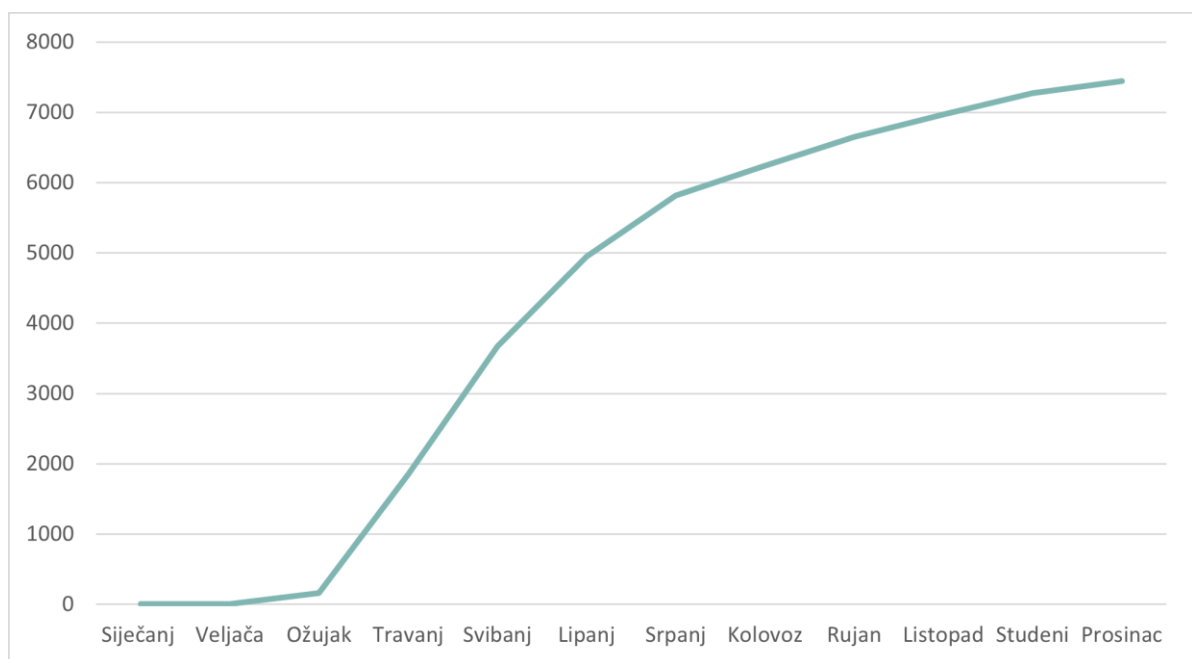
5.3. Odgovor osiguratelja na štete

Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguratelj je dužan isplatiti osigurninu određenu ugovorom o osiguranja u ugovorenom roku koji ne može biti dulji od 40 dana, računajući od

trenutka kada je osiguratelj dobio obavijest da se osigurani slučaj dogodio (Hrvatski ured za osiguranje, n.d). Rok se može izmijeniti u određenim slučajevima. Ako je za utvrđivanje postojanja osigurateljeve obveze ili njezina iznosa potrebno određeno vrijeme, osiguratelj je dužan isplatiti osigurninu u roku od 30 dana od dana primitka odštetnog zahtjeva ili ga u istom roku obavijestiti da njegov zahtjev nije osnovan (Hrvatski ured za osiguranje, n.d).

Osiguratelji su brzo i efikasno reagirali na potres u Zagrebu te u otežanim uvjetima isplatili značajne iznose osigurnine u zakonskim rokovima (Hrvatski ured za osiguranje, 2020c). Na isti način su reagirali i nakon potresa u prosincu. Naredni grafikoni će prikazati promjene koje su nastale na tržištu osiguranja u 2020. i 2021. godini kao posljedica potresa te kakvu su ulogu odigrali osiguratelji u saniranju šteta.

Grafikon 10. Broj likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj kumulativno u 2020. godini

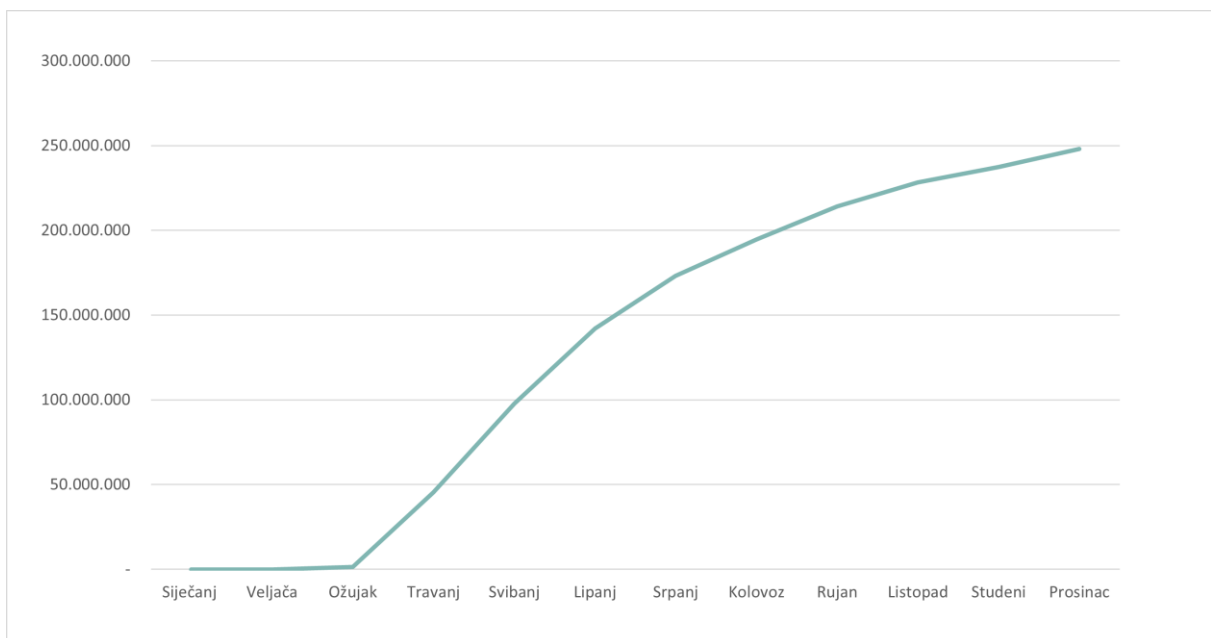
Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, siječanj – prosinac 2020.

Početak 2020. godine nije se uveliko razlikovao od prethodnih godina s minimalnim prijavljenim štetama na osnovi osiguranja od potresa. Kako su krajem ožujka krenule prve prijave šteta nakon potresa u Zagrebu, broj likvidiranih šteta značajno se povećao. Kao što vidimo na Grafikonu 10. u 2020. godini likvidirano je 7440 šteta. U 2019. godini likvidirano samo 10 šteta, što znači da je ostvaren rast od 74300,0% (Hrvatski ured za osiguranje, 2021).

S obzirom na to da je koncem prosinca Hrvatska doživjela niz potresa u Petrinji i okolici očekuje se da će se isti trend rasta broja šteta nastaviti sve dok svi osiguranici ne prijave nastalu štetu.

Sukladno povećanju broja likvidiranih šteta, na Grafikonu 11. prikazano je i povećanje iznosa likvidiranih šteta po osnovi osiguranja od potresa. U 2020. godini osiguratelji su po ugovoru o osiguranju od potresa isplatili 247.961.980,00 kuna šteta. S obzirom na to da su 2019. godinu likvidirane štete iznosile samo 136.895,38 kuna, u 2020. godini došlo je do povećanja od 181032,5% (Hrvatski ured za osiguranje, 2021).

Grafikon 11. Iznos likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u kunama kumulativno u 2020. godini

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, siječanj – prosinac 2020.

Potresi u Zagrebu i Petrinji 2020. godine doveli su do iznenadne obveze osiguratelja za isplatom osigurnina te time utjecali i na njihovo poslovanje. Iz prikazanih podataka proizlazi da su društva za osiguranje riješila 7440 zahtjeva za likvidaciju štete i isplatila oko 247 milijuna kuna u 2020. godini.

Na taj iznos treba pridodati još 3322 zahtjeva do kraja veljače 2021., koji su posljedica ponajviše potresa u Petrinji i okolici. Unutar samo dva mjeseca osiguratelji su isplatili još oko

87 milijuna kuna, a do kolovoza 2021. oko 230 milijuna kuna (*izračun na temelju podataka Hrvatskog ureda za osiguranje: Statistička izvješća*).

U Tablici 2. vidimo da je 2019. godine iznos likvidiranih šteta u odnosu na zaračunatu bruto premiju osiguranja iznosio tek 0,16%. Rezultati 2020. godine su potpuno drugačiji u skladu s potresima koji su pogodili Hrvatsku. Iznos likvidiranih šteta veći je za više od dva puta od iznosa zaračunate bruto premije osiguranja od potresa. U 2020. godini likvidirane štete iznose čak 225% zaračunate bruto premije osiguranja od potresa.

Tablica 2. Odnos likvidiranih šteta i zaračunate bruto premije na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj 2019. i 2020. godine

	2019.	2020.
ŠTETA	136.895,38	247.961.980,18
PREMIJA	85.486.375,74	110.354.709,69
ŠTETA / PREMIJA	0,16%	225%

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: Statistička izvješća, prosinac 2019. - 2020.

Kada bi zbrojili iznose likvidiranih šteta od strane osiguratelja u 2020. godini i iznos likvidiranih šteta do kolovoza 2021. godine dobili bi iznos od oko 477 milijuna kuna. Iako se ta osigurateljna obveza čini ogromnom, u usporedbi s procijenjenom štetom od 128 milijardi kuna, koju su prouzročili zagrebački i petrinjski potres, zapravo je minorna. Navedena razlika između ukupnih ekonomskih gubitaka i osigurane štete predstavlja veliki protection gap, odnosno posljedicu niske zastupljenosti osiguranja od potresa.

6. PROMJENE NA TRŽIŠTU OSIGURANJA OD POTRESA U REPUBLICI HRVATSKOJ NAKON POTRESA U ZAGREBU I PETRINJI-ISTRAŽIVANJE

6.1. Metodologija istraživanja

U ovom dijelu rada prikazat će se istraživanje percepcije osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa. Istraživanje se provelo kvalitativnom metodom, odnosno metodom intervjua tri različite skupine ispitanika prema istom upitniku. Upravo, triangulacija podataka omogućuje usporedno promatranje informacija dobivenih iz različitih izvora a obično se koristi u kvalitativnim istraživanjima za povećanje valjanosti i autentičnosti studije (Bađun i Krišto, 2020: 6). Od svibnja do lipnja 2021. godine u Zagrebu je provedeno ukupno 9 intervjua. Ispitanici su kontaktirani putem e-pošte s priloženim upitnikom koji opisuje istraživanje.

Ispitanici su odabrani prema pripadnosti određenoj skupini:

1. Predstavnici osiguratelja (3 ispitanika)
2. Osiguranici osiguranja od potresa (3 ispitanika)
3. Osobe bez ugovorenog osiguranja od potresa (3 ispitanika)

Sugovornici iz skupine predstavnika osiguratelja bili su profesionalci na tržištu osiguranja s iskustvom u svom području. Ispitanici su bili upoznati s temom osiguranja od potresa te spremni na sudjelovanje u istraživanju.

Instrument istraživanja bio je polustrukturirani intervju s pet otvorenih pitanja. Prvim pitanjem se nastojalo utvrditi jesu li ispitanici upoznati s pojmom „katastrofalnog događaja“ te smatraju li da potres pripada toj skupini. Drugo pitanje proučava svjesnost ispitanika izloženosti riziku potresa prije potresa koji su zahvatili Hrvatsku u 2020. godini. Treće pitanje pozvalo je ispitanike da izraze mišljenje o mogućim kretanjima potražnje i premije osiguranja od potresa, kao posljedicama nastupa navedenih potresa. Četvrtim pitanjem ispituju se razlozi niske zastupljenosti osiguranja od potresa iz perspektive ispitanika. Konačno, kroz peto pitanje, zatražili smo mišljenje ispitanika o obveznom osiguranju od potresa.

Nakon provedenih intervjua, svaki odgovor je analiziran tako da su se prvo utvrdili glavni pristupi unutar pet otvorenih pitanja za intervju. Potom su se odgovori na pojedino pitanje

uspoređivali unutar pojedine skupine ispitanika, kako bi se utvrdile sličnosti/razlike percepcije ispitanika iz iste skupine. Konačno, kako bi utvrdili sličnosti/razlike u razmišljanju odnosno stavovima različitih skupina, usporedili smo odgovore na pitanja različitih skupina ispitanika.

6.2. Rezultati istraživanja

Na **prvo pitanje**: „**Smatrate li potrese katastrofalnim događajima?**“ svih devet ispitanika odgovorilo je potvrdno. Neovisno o skupini kojoj pripadaju, ispitanici su svjesni da su potresi katastrofalni događaji. Pojedini ispitanici su naglasili i posljedice koje potresi ostavljaju za sobom. Jedan ispitanik bez ugovorenog osiguranja od potresa izjavio je: „*Smatram potrese katastrofalnim događajima kako za imovinu, tako i za ljudsku psihu*“. Predstavnik osiguratelja naveo je i negativne učinke potresa na poslovanje osiguratelja: „*Za osiguratelje potresi mogu predstavljati kritične gubitke iz pozicije solventnosti i likvidnosti*“, što ne iznenađuje s obzirom na to da jedan značajni potres može uzrokovati katastrofalne štete za cjelokupno društvo.

Drugo pitanje: „**Jeste li bili svjesni izloženosti riziku potresa prije potresa koji su zahvatili Hrvatsku u 2020. i 2021. godini?**“ daje nam uvid u svjesnost ispitanika o izloženosti riziku potresa u Hrvatskoj. Svi ispitanici s ugovorenim osiguranjem od potresa i ispitanici bez police osiguranja od potresa nisu bili svjesni izloženosti riziku prije potresa koji su zadesili Zagreb i okolicu te Petrinju i okolicu. Jedan od ispitanika s ugovorenim osiguranjem od potresa kaže: „*Nisam. Jednostavno nisam razmišljala o tome da se nama u HR mogu dogoditi tako jaki potresi, unatoč tome što znam da se upravo Zagreb nalazi na rasjedu i da smo stoga visokog seizmološkog rizika*“. Ispitanik iz iste skupine dodao je: „*Potrese kao opasnost smatrala sam mogućima u državama poput Japana i sličnima. Objekt u kojemu živim, za vrijeme potresa bio je osiguran i od potresa, ali ne zbog straha od potresa ili misli da će se potres dogoditi već zbog dobre ponude koja je uključivala i dodatno osiguranje od potresa. Više sam očekivala štete kao što su izljev vode, lom i slično*“. Ispitanici bez osiguranja od potresa nisu bili svjesni izloženosti riziku potresa prvenstveno zbog niske učestalosti potresa na ovom području. „*Nisam bila svjesna, jer kod nas potresi nisu uobičajena pojava*“ glavni je odgovor ispitanika iz ove skupine. Kako većina ispitanika do potresa u Zagrebu 2020. godine nije doživjela potres, kod njih se nije stvorila niti potreba za zaštitom od istih.

S druge strane, predstavnici osiguratelja navode kako su osiguravajuća društva bila svjesna izloženosti riziku potresa. Ovi rezultati ne začuđuju s obzirom na brojnost istraživanja i analiza koje izrađuju sva osiguravajuća društva koje nude policu osiguranja od potresa. Jedan od predstavnika osiguratelja naglasio je kako osobno nije očekivao potrese ali: „*S druge strane prema podacima koje imamo u (...), potresi 2020. i 2021. godine zapravo nisu veliko iznenađenje. Prema modelima vjerojatnosti koje imamo, potres se dogodio desetak godina ranije nego što je očekivano*“. Drugi predstavnik osiguratelja naveo je i druge zemlje koje bi trebale biti svjesne izloženosti riziku potresa: „*Da. Hrvatska se uz Grčku, Tursku, Sjevernu Makedoniju i Italiju, nalazi na tektonski najrizičnijem području u Europi i osiguratelji su bili svjesni izloženosti riziku od potresa*“.

Kroz treće pitanje: „Smatrate li da će zbog potresa koji su zahvatili Hrvatsku u 2020. i 2021. godini, doći do povećanja potražnje za osiguranjem od potresa i cijene (premije) osiguranja od potresa?“ ispitanici su izrazili mišljenje o potencijalnom kretanju potražnje i premije na tržištu osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj nakon velikih potresa u Zagrebu i Petrinji. Svi ispitanici su se složili da će doći do povećanje potražnje za osiguranjem od potresa ili da je do njega već došlo. Jedan od predstavnika osiguratelja je objasnio i sami trend kretanja potražnje nakon potresa: „*Povećanje potražnje za osiguranjem od potresa se već dogodilo, iako se može primijetiti trend rasta nekih 2-3 mjeseca nakon potresa. Trend usporava, ali je i dalje na uzlaznoj krivulji*“, te navodi moguće razloge: „*Osobno, smatram kako rast potražnje ne dolazi iz činjenice da su se ljudi osvijestili nego jednostavno i dalje imaju strah od ponovnog događaja. Smatram kako o stvarnoj promjeni potražnje možemo govoriti tek za 2-3 godine kada budemo mogli izolirati ovakav događaj iz podataka*“. Važno je istaknuti predstavnici osiguratelja naglašavaju da navedeni rast potražnje nije dovoljan te da je zastupljenost osiguranja od potresa i dalje ispod zadovoljavajuće razine.

S druge strane, kod dijela pitanja koji se odnosi na promjenu cijene (premije) osiguranja mogu se uočiti oprečna razmišljanja različitih skupina ispitanika. Osiguranici i osobe bez police osiguranja od potresa smatraju kako će doći do porasta cijene (premije) osiguranja od potresa, uslijed rasta potražnje. Jedan od osiguranika tako navodi: „*Smatram da će zbog potresa koji su se dogodili potražnja za osiguranjem od potresa biti povećana, ali smatram i da je potres pridonio i višoj premiji osiguranja zbog većeg rizika od ponovnog potresa, zbog toga što su u nekim dijelovima Hrvatske potresi i dalje učestali*“. S takvim razmišljanjem se

slažu i ostali ispitanici ovih dviju skupina. S druge strane, predstavnici osiguratelja imaju drukčiji pogled na kretanje cijene osiguranja od potresa. Jedan od predstavnika navodi: „Cijene se nisu mijenjale a nema ni najave da hoće“.

Četvrtim pitanjem „*Što mislite koji su razlozi niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj?*“ istražili smo uzroke niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Hrvatskoj prema mišljenju ispitanika. Iako svi ispitanici prepoznaju problem niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj, tri skupine ispitanika naglašavaju drukčije razloge. Naime, svi predstavnici osiguratelja kao prvi razlog navode nisku financijsku pismenost, dok druge dvije skupine ispitanika su prvenstveno navele nepovjerenje u osigurateljnu industriju i nisku učestalost potresa te s njom vezanu nisku svijest o izloženosti tom riziku. Tako predstavnik osiguratelja navodi: „*Prvi razlog niske zastupljenosti osiguranja od potresa je niska financijska pismenost, ali dio problema leži i u nedostatku svijesti o osobnoj odgovornosti vlasnika za svoju imovinu (...)*“ i tako naglašava probleme na strani potražnje za osiguranjem. Drugi predstavnik osiguratelja, uz nisku financijsku pismenost, navodi i druge razloge: „*Niska zastupljenost osiguranja od potresa dolazi iz financijske nepismenosti, političkih intervencija te nepovjerenja u osigurateljnu industriju. S druge strane većina ispitanika iz skupine osiguranika i skupine osoba bez osiguranja od potresa navodi: „Glavnim razlogom slabe zastupljenosti osiguranja smatram slabu učestalost potresa u Hrvatskoj zadnjih par desetljeća(...)*“. Ispitanici navode kako je upravo iz tog razloga potres za njih bio apstraktan pojam. Osiguranici te osobe bez osiguranja od potresa izražavaju nepovjerenje u osigurateljnu industriju. Jedan od ispitanika bez ugovorenog osiguranja od potresa navodi: „*Razlog je nepovjerenje u osiguravajuća društva i bez obzira na vrstu osiguranja naplata iznosa koji klijentu (osiguraniku) pripada je uvijek otežana*“. Jedan od tri predstavnika osiguratelja također navodi ovaj problem: „*Nepovjerenje je donekle opravdano s obzirom na iskustvo osiguranika početkom 2000.ih godina*“. Ispitanici iz svih skupina navode državne intervencije kao razlog niske zastupljenosti objašnjavajući kako upravo one umanjuju potrebu za vlastitom inicijativom u pogledu zaštite od rizika potresa. „*Veliki problem predstavlja i oslanjanje na državu zbog iskustva u prošlosti odnosno pomaganju države prilikom velikih požara, poplava i sl. Riječ je o pogrešnoj poruci države da će uvijek pomoći, iako je poznato da država ne može bezgranično pomagati*“ te „*S druge strane se s obzirom na očekivanje pomoći države u tim situacijama niti ne trude saznati više o osiguranju imovine*“ samo su neki od odgovora ispitanika koji potvrđuju negativne posljedice

prevelike uključenosti države. Neki ispitanici su naveli i problem cijene (premije osiguranja) te životnog standarda građana Republike Hrvatske: „Još jedan od razloga smatram da su slaba primanja građana zbog kojih su mnogima police osiguranja luksuz“.

Posljednje pitanje „**Smatrate li da bi osiguranje od potresa trebalo biti obvezno za sve?**“ proizašlo je iz činjenice da će se veliki troškovi obnove nakon potresa u Hrvatskoj prelići na sve hrvatske građane putem fiskalne politike. Samo dva ispitanika podržavaju obvezno osiguranje od potresa, ali uz određene sumnje oko provedivosti. Tako jedan ispitanik s osiguranjem od potresa navodi: „Smatram da bi bilo dobro kada bi osiguranje od potresa bilo obvezno, ali smatram da je to vrlo teško izvedivo zato što potres nije jedina prirodna katastrofa, a po tome bi onda i ostale katastrofe koje su moguće trebale biti obvezne kako bi se smanjio rizik velikih oštećenja ili gubitaka stambenih objekata zbog posljedica koje građani vrlo često ne mogu sami isfinancirati“ a drugi osiguranik objašnjava vlastitu promjenu stajališta o obveznom osiguranju od potresa: „Još 21.03.2020. bih rekla da osiguranje od potresa definitivno ne bi trebalo biti obavezno, ali nakon zagrebačkog potresa i velikih šteta na nekretninama (koje još uvijek, niti više od godinu dana, nisu sanirane) svakako mislim da bi svaki vlasnik nekretnine trebao plaćati „obvezno osiguranje od potresa“, kao što imamo i za aute, kako bi ljudi na taj način zaštitili svoju imovinu“. Ostali ispitanici smatraju da osiguranje od potresa ne bi trebalo biti obvezno. S jedne strane pronalazimo veliki otpor od strane pojedinih ispitanika koji navode: „Mislim da to i dalje treba biti stvar izbora, tko želi neka se osigura, a tko ne želi neka riskira“ te „Naravno da ne, obvezno osiguranje od potresa dovodi do poboljšanja materijalnih prilika osiguravatelja, a osiguraniku ne pruža nikakvu sigurnost“, dok s druge strane imamo ispitanike koji su protiv obveznog osiguranja za sve, ali podržavaju određene varijante obveznog osiguranja. Tako jedan ispitanik bez osiguranja od potresa navodi: „Osiguranje ne bi trebalo biti obvezno za sve, nego za ona područja koja su posebno ugrožena poput Zagreba“ a predstavnik osiguratelja potvrđuje: „Osiguranje od potresa ne bi trebalo biti obvezno za sve jer bi to teško bilo socijalno i pravo obraniti. S druge strane slažem se s novim prijedlogom Zakona o upravljanju i održavanju zgrada koji predlaže da osiguranje od potresa bude obvezno u ovisnosti o rizičnosti područja odnosno o seizmičkom riziku. To je dobar primjer s obzirom na to da je u skladu s Direktivom o distribuciji osiguranja i uzima u obzir potrebe korisnika uz kriteriji rizičnosti područja“. Drugi predstavnici osiguratelja su naveli druge načine koji bi mogli pomoći u povećanju zastupljenosti osiguranja od potresa: „Smatram da osiguranje od

potresa ne bi trebalo biti obavezno, ali da svakako treba penalizirati sve koji osiguranje od potresa nemaju ili nagraditi one koji ga imaju. Penaliziranje se odnosi na isključivanje iz bilo kakvih budućih državnih pomoći, a nagrađivanje na potencijalne porezne olakšice“ te „Možda ne bi trebalo biti obvezno osiguranje ali bi se trebalo stimulirati ugovaranje u smislu poreznih olakšica i sl.“.

6.3. Rasprava o rezultatima istraživanja

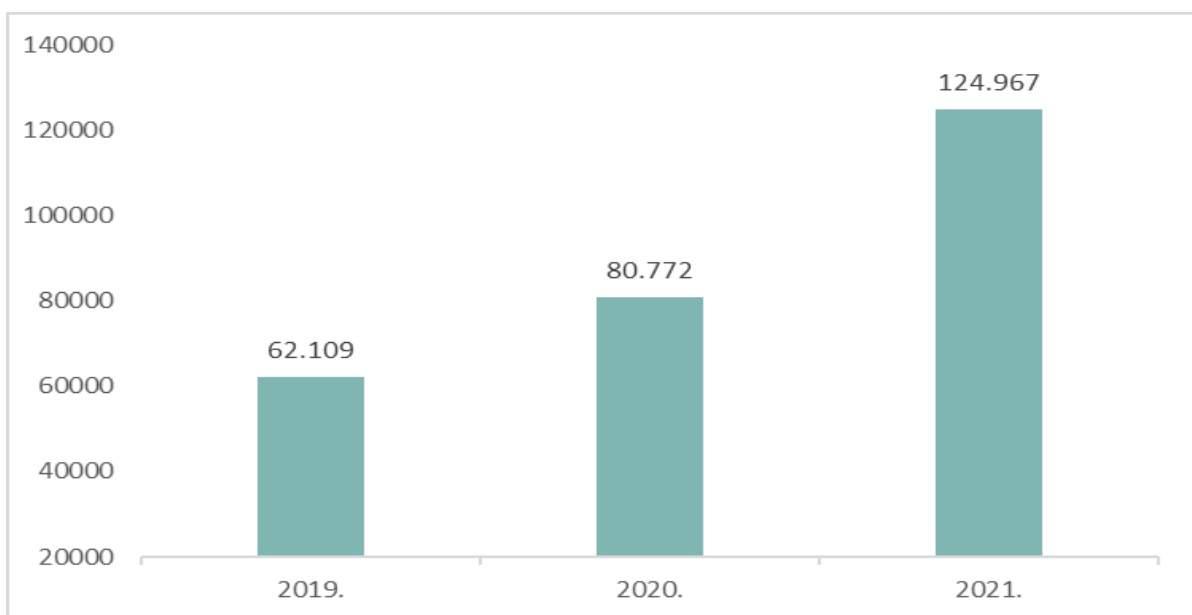
Na temelju provedenog istraživanja možemo zaključiti da su građani Republike Hrvatske svjesni činjenice da su potresi katastrofalni događaji, kao i druge prirode katastrofe na koje čovjek ne može utjecati. Ispitanici su svjesni da potresi mogu ostaviti velike gubitke kako na imovini, tako i na ljudskoj psihi.

Unatoč tome samo dva ispitanika (dva predstavnika osiguratelja) od ukupno devet ispitanika su bili svjesni izloženosti riziku potresa prije potresa koji su zahvatili Republiku Hrvatsku u 2020. i 2021. godini. Svjesnost izloženosti riziku potresa u Hrvatskoj bila je vrlo niska, prvenstveno zbog činjenice da većina ispitanika, kao i građana Republike Hrvatske općenito, nije doživjela veliki potres tijekom svog života. Veliki, značajni potresi smatrali su se mogućima u državama poput Japana, a rečenica „*Potres je uvijek bio nešto što se događa drugdje i drugima*“ je ona kojom su se mnogi vodili prije ovih nesretnih događaja. S druge strane, predstavnici osiguratelja kažu kako potresi 2020. i 2021. godine zapravo nisu veliko iznenađenje. Prema modelima vjerojatnosti pojedinih osiguratelja, potres je bio očekivan, ali se dogodio desetak godina ranije nego što je predviđeno. Predstavnici osiguratelja naglašavaju da se Hrvatska se uz Grčku, Tursku, Sjevernu Makedoniju i Italiju nalazi na tektonski najrizičnijem području u Europi i da su osiguratelji bili svjesni izloženosti riziku od potresa. Naglašeno je i da se Zagreb nalazi na trusnom području te da upravo on predstavlja područje visokog seizmološkog rizika. Postavlja se pitanje jesu li građani Republike Hrvatske upozoravani na visoki seizmološki rizik našeg područja? Trebaju li biti upozoreni ili se samostalno informirati?

Istraživanjem se, također, nastojalo analizirati mišljenje ispitanika o tržištu osiguranja od nakon potresa u Zagrebu i okolici i Petrinji i okolici. Svi ispitanici su potvrdili da će nakon potresa u Hrvatskoj u 2020. i 2021. godini porasti potražnja za osiguranjem od potresa ili da je do porasta već došlo. Jedan predstavnik osiguratelja naglasio je kako se može primijetiti trend rasta potražnje nekih 2-3 mjeseca nakon potresa i da taj trend rasta usporava s odmakom

vremena. Naglašava se kako rast potražnje ne dolazi iz činjenice da su se ljudi osvijestili nego zbog straha od ponovnog potresa. Osiguratelji naglašavaju da je broj osiguranja od potresa još uvijek je relativno malen i da tek 20-ak posto svih polica osiguranja nekretnina ima ugovoren i rizik od potresa. Grafikon 12. prikazuje broj polica osiguranja od potresa u srpnju 2019., 2020. i 2021. godine. Navedeni podaci potvrđuju da je došlo do rasta potražnje za osiguranjem od potresa uslijed potresa u Zagrebu, a potom uslijed potresa u Petrinji.

Grafikon 12. Broj polica osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u srpnju 2019., 2020. i 2021. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje: *Statistička izvješća*, srpanj 2019.-srpanj 2021.

Iako su navedeni potresu potaknuli potražnju za osiguranjem od potresa i osvijestili one koju su pogrešno vjerovali da njihova standardna polica imovine obuhvaća pokriće šteta od potresa, stvarnu promjenu u potražnji potrebno je analizirati s odmakom vremena, te tada donijeti konkretne zaključke o promjenama.

Kod dijela pitanja o kretanju cijene osiguranja od potresa uočili smo velike suprotnosti u razmišljanju ispitanika. S jedne strane osiguratelji naglašavaju kako se cijene osiguranja od potresa nisu mijenjale niti nema najave da hoće, dok s druge strane osiguranici i ispitanici bez ugovorenog osiguranja od potresa smatraju da je do povećanja premije već došlo ili će doći usporedno s povećanjem potražnje. Prema podacima u statističkim izvještajima Hrvatskog

ureda za osiguranje za 2020. i 2021. godinu možemo primijeniti da broj polica osiguranja raste brže nego zaračunata bruto premija osiguranja od potresa, što znači da nije došlo do porasta cijena osiguranja od potresa od strane osiguratelja.

U istraživanju su ispitanici naveli moguće razloge niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj. Najčešći odgovori su:

1. **Niska financijska pismenost** (koju naglašavaju predstavnici osiguratelja) – odnosi se na nerazumijevanje proizvoda osiguranja, odnosno cijene i potencijalne koristi. Prema Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (n.d) financijska pismenost građana Hrvatske iznosila je 12,3 boda od ukupno 21 boda u 2019. godini, što potvrđuje da građani Republike Hrvatske imaju nižu razinu financijske pismenosti. Naravno, postupno s većom financijskom pismenošću i razumijevanjem koristi od osiguranja od potresa, rasti će i njegova zastupljenost.

2. **Oslanjanje na državu** – upravo zbog pomoći koju država pruža prilikom nastupa katastrofalnih događaja javlja se pasivnost kod građana. Iskustvo u pogledu pomaganja države prilikom velikih požara, poplava i sl. daje poruku građanima Republike Hrvatske da će država uvijek pomoći, iako je zbog ograničenih sredstava države to nemoguće. Iz tog razloga građani mogu odabrati ne osigurati svoju imovinu od rizika potresa te vjerovati u da će država pomoći ako se potres dogodi.

3. **Nepovjerenje u osiguratelje** – ispitanici naglašavaju problem „malih slova u ugovoru“ i nedovoljnu informiranost. Jedan od predstavnika osiguratelja naglašava da je nepovjerenje donekle opravdano s obzirom na iskustvo osiguranika početkom 2000-ih godina. Kako se na ovom problemu konstantno radi, povjerenje u osiguratelje bi se moglo vratiti a time i veća potražnja za osiguranjem općenito.

4. **Učestalost potresa u Republici Hrvatskoj** – ispitanici naglašavaju da upravo zbog odsutnosti potresa u Hrvatskoj svijest o izloženosti riziku potresa je bila niska, a sukladno tomu i potražnja za osiguranjem od potresa. Od posljednjeg velikog potresa u Republici Hrvatskoj prošlo je preko 100 godina, stoga je svijest o izloženosti riziku potresa opravdano bila niska.

5. **Visoka cijena (premija)** – ispitanici kao uzrok niske zastupljenosti osiguranja od potresa navode i visoku cijenu osiguranja. Ističu kako uz slaba primanja građana police osiguranja imovine (ne samo osiguranje od potresa) predstavljaju luksuz. S druge strane,

jedan od ispitanika s ugovorenim osiguranjem od potresa tvrdi kako mnogi nemaju točnu predodžbu o cijeni police osiguranja imovine, te misle da je mnogo skuplja nego što je. Prosječna premija osiguranja od potresa u 2020. godini iznosila je 785 kn, odnosno za osiguranje od potresa je potrebno izdvojiti oko 65 kn mjesečno.

5. Nedostatak svijesti o osobnoj odgovornosti vlasnika za svoju imovinu – građani Republike Hrvatske više brinu o sigurnosti automobila (obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti) nego o sigurnosti vlastitog doma.

Posljednji dio istraživanja odnosio se na istraživanje mišljenja o obveznom osiguranju od potresa. S obzirom na to da se troškovi obnove od potresa preko fiskalne politike prenose na sve građane Republike Hrvatske ovo pitanje je poprilično aktualno. Svi ispitanici su se izjasnili da osiguranje od potresa ne bi trebalo biti obvezno za sve. Takvu vrstu obveznog osiguranja bilo bi teško socijalno i pravo obraniti. Ujedno potres nije jedina prirodna katastrofa, stoga bi obvezno osiguranje od potresa dovelo u pitanje uvođenje obveznog osiguranja od ostalih prirodnih katastrofa. Većina ispitanika potiče neki blaži oblik obveznog osiguranja ili poticanja putem sustava nagrađivanja/penaliziranja. Predlaže se penaliziranje tako da se osobe bez osiguranja od potresa isključe iz bilo kakvih državnih pomoći u slučaju nastupa određenog događaja, a način nagrađivanja se može provoditi kroz porezne olakšice. Također, može se razmišljati i o obveznom osiguranja u određenim područjima, ovisno o izloženosti riziku potresa.

Glavna misao je potaknuti sve građane, osiguratelje i državu na razmišljanje o mogućim rješenjima problema niske zastupljenosti osiguranja od potresa, bilo to preko obveznog osiguranja od potresa ili parametarskih osiguranja ili preko nekog drugog načina.

7. ZAKLJUČAK

Osiguranje omogućuje zaštitu od raznih rizika kojima smo okruženi te doprinosi razvoju gospodarstva, financijskog sustava i društva u cjelini. Velik dio osiguranja čine imovinska osiguranja, koja pružaju naknadu štete koja može nastati na imovini osiguranika prilikom nastupa osiguranog slučaja. Imovinska osiguranja omogućuju zaštitu imovine od rizika poput požara, oluje, potresa itd., kojima smo sve više izloženi zbog klimatskih promjena te povećanja sveukupne vrijednosti imovine.

Kako potres predstavlja jednu od najdestruktivnijih opasnosti kojoj imovina može biti izložena, u ovom radu prikazana je važnost osiguranja od potresa. Zbog velikih financijskih posljedica potresa, uspostavljeni su razni javni i privatni sustavi osiguranja od potresa u svijetu te razvijeni novi proizvodi osiguranja poput parametarskog osiguranja. Potres se uglavnom ugovara kao dopunsko pokriće na policama osiguranja imovine, a u Hrvatskoj predstavlja dopunski rizik na polici osiguranja od požara i elementarnih šteta koji se mora posebno ugovoriti. Nisu svi jednako izloženi ovoj opasnosti, stoga značaj osiguranja od potresa će varirati od zemlje do zemlje. Unatoč konstantnom rastu broj potresa, materijalnih šteta prouzročeni njima kao i ljudskih žrtava, percepcija rizika od potresa je niska, čak i na mjestima gdje su potresi česti i opasni. Niska svijest o riziku potresa te niska zastupljenost osiguranja od potresa prisutna je i u Hrvatskoj. Ovaj problem došao je do izražaja kada su snažni potresi 22. ožujka 2020. godine u Zagrebu te 28. i 29. prosinca 2020. godine u Petrinji nanijeli štetu od 128 milijardi kuna. Osiguratelji su u 2020. godini isplatili preko 247 milijuna kn šteta svojim osiguranicima, no taj je iznos u usporedbi s procijenjenom štetom, malen što upravo prikazuje koliko je zastupljenost osiguranja od potresa bila niska. Navedeni potresi doveli su do velikih promjena na tržištu osiguranja od potresa. Broj polica osiguranja od potresa povećao se za 30,9%, odnosno za 33 tisuće u odnosu na 2019. godine. Bruto premija osiguranja od potresa raste za 25 milijuna kuna odnosno 29,1% u odnosu na 2019. godinu, a nakon potresa u prosincu 2020. godine trend rasta se nastavio.

Kako bi se sanirale navedene štete, Republika Hrvatska je donijela novi Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije te osigurala značajna financijska sredstva, prikupljena na lokalnoj i međunarodnoj razini. Sve navedeno povećalo je svijest građana o riziku potresa, no i dalje postoji veliki prostor za rast.

Istraživanjem percepcije osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa u Republici Hrvatskoj došli smo do brojnih zaključaka. Potvrđeno je da građani prije ovih potresa nisu bili svjesni izloženosti riziku potresa prvenstveno zbog dotadašnjeg odsustva velikih potresa, ali prepoznaju potres kao katastrofalan događaj. Svjesni da je uslijed potresa 2020. godine došlo do povećanja potražnje, ali da je zastupljenost osiguranja od potresa generalno niska. Također, utvrđeni su razlozi niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Hrvatskoj poput niske razine financijske pismenosti, nepovjerenja u osigurateljnu industriju, oslanjanje na pomoć države, visoke cijene osiguranja i dr. Ideja obveznog osiguranja od potresa prihvaćena je tek od dijela ispitanika, ali ne u punom obliku obveznog osiguranja. Ispitanici predlažu određene varijante: obvezno osiguranje za određena područja ovisno o izloženosti riziku, te određene sustave nagrađivanja osiguranika/penaliziranja neosiguranika osiguranja od potresa.

Potrese je nemoguće predvidjeti, spriječiti ili zaustaviti, no potrebno je unaprijed razmišljati o mogućim posljedicama na imovini koju posjedujemo i zaštititi se od potencijalnih velikih financijskih gubitaka. Na osigurateljima, državi i javnosti je zadatak poticanja zastupljenosti osiguranja imovine i podizanja svijesti o svim elementarnim štetama (požarima, poplavama, olujama, potresima itd.) ne samo u mjesecima poslije njihovog nastupa, nego konstantno.

POPIS LITERATURE

1. Andrijanić, I. i Klasić, K. (2002) *Tehnike osiguranja i reosiguranja*. Zagreb: Mikrorad, Ekonomski fakultet u Zagrebu.
2. Andrijanić, I. i Klasić, K. (2013) *Osnove osiguranja: načela i praksa*. Zagreb: TEB - poslovno savjetovanje.
3. Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999) *Ekonomika osiguranja*. Zagreb: ALFA.
4. Anđelinović, M., Mihelja Žaja, M., i Bedrica, A. (2019) Odrednice potražnje za osiguranjem od požara i elementarnih šteta. *Hrvatski časopis za OSIGURANJE* [online], (2), str. 131-145. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/233511> [19. listopada 2020.]
5. Atalić, J., Šavor Novak, M., Uroš, M. (2019). Seismic risk for Croatia: overview of research activities and present assessments with guidelines for the future. *GRAĐEVINAR* [online], 71(10), 923-947. Dostupno na: <https://doi.org/10.14256/JCE.2732.2019> [21. listopada 2020.]
6. Bađun, M. & Krišto, J. (2020) *Financial industry's views on the prospective role of long-term care insurance and reverse mortgage in financing long-term care in Croatia*. Dostupno na: <https://doi.org/10.1080/08959420.2020.1750541> [19. kolovoza 21 2021.]
7. Bijelić, M. (2002) *Osiguranje i reosiguranje*. Zagreb: Tectus.
8. Brettler, D. i Gosnear, T. (2020) *Parametric Insurance Fills Gaps Where Traditional Insurance Falls Short* [online]. Dostupno na: <https://www.insurancejournal.com/news/international/2020/01/09/553850.htm> [21. ožujka 2020.]
9. Ćurak, M. i Jakovčević, D. (2007) *Osiguranje i rizici*. Zagreb: RRIF plus.
10. DASK TURKISH CATASTROPHE INSURANCE POOL (n.d) *Compulsory earthquake insurance* [online]. Dostupno na: <https://dask.gov.tr/tcip/zorunlu-deprem-sigortasi-teminat-ve-kapsami.html> [25. ožujka 2021.]
11. DASK TURKISH CATASTROPHE INSURANCE POOL *ACTIVITY REPORT 2016* (2016) [online]. Dostupno na:

- https://dask.gov.tr/tcip/content/annualReport/DASK16_ENGdizgiSON.pdf [25. ožujka 2021.]
12. Dozan, J. (2020) Poskupilo je osiguranje od potresa, a i ne pokriva štetu od slabijih udara. *Poslovni dnevnik* [online]. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/trzista/poskupilo-je-osiguranje-od-potresa-a-i-vise-ne-pokriva-stetu-od-slabijih-udara-4224610> [16. ožujka 2021.]
13. Eurostat (2019) *Home ownership, by citizenship and by age, 2017 (%)* [online]. Dostupno na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Home_ownership,_by_citizenship_and_by_age,_2017_\(%25\).png&oldid=423617](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Home_ownership,_by_citizenship_and_by_age,_2017_(%25).png&oldid=423617) [26. ožujka 2021.]
14. Gonulal, S., Gurenko, E. N., Lester, R. R. i Mahul, O. (2006) Earthquake insurance in Turkey : history of the Turkish catastrophe insurance pool. Washington, D.C. : World Bank Group. *World Bank* [online]. Dostupno na: <http://documents.worldbank.org/curated/en/836841468310749236/Earthquake-insurance-in-Turkey-history-of-the-Turkish-catastrophe-insurance-pool> [20. ožujka 2021.]
15. Grad Zagreb (2020) *ŠTETE UZROKOVANE POTRESOM U GRADU ZAGREBU STANJE 22. RUJNA 2020.* [online]. Dostupno na: https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/statistika/2020/Potres_priop%C4%87enje_26.10.2020.docx.pdf [26. ožujka 2021.]
16. Holzheu, T. i Turner, G. (2018) The Natural Catastrophe Protection Gap: Measurement, Root Causes and Ways of Addressing Underinsurance for Extreme Events. *The Geneva Papers on Risk and Insurance - Issues and Practice* [online]. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/321891415_The_Natural_Catastrophe_Protection_Gap_Measurement_Root_Causes_and_Ways_of_Addressing_Underinsurance_for_Extreme_Events [14. travnja 2021.]
17. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga - HANFA (2020) *Franšiza u ugovorima o osiguranju* [online]. Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4658/fran%C5%A1iza_hanfa_lektorirano.pdf [27. veljače 2021.]

18. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga - HANFA (n.d) *Financijska pismenost u Republici Hrvatskoj* [online]. Dostupno na: <https://www.hanfa.hr/media/4761/financijska-pismenost-u-republici-hrvatskoj.pdf> [17. lipnja 2021.]
19. Hrvatska gospodarska komora (2021) *Premije osiguranja od potresa povećane za 28 posto, očekuje se i dodatni rast* [online]. Dostupno na: <https://hgk.hr/odjel-financijske-institucije/premije-osiguranja-od-potresa-povecane-za-28-posto-ocekuje-se-i-dodatni-rast> [26. ožujka 2021.]
20. Hrvatski ured za osiguranje (2020a) *Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2019. godini* [online]. Dostupno na: https://huo.hr/upload_data/site_files/kljucne-informacije-20191.pdf [21. listopada 2020.]
21. Hrvatski ured za osiguranje (2020b) *2019. Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj* [online]. Dostupno na: https://huo.hr/upload_data/site_files/godisnje_izvjesce_2019_.pdf [21. listopada 2020.]
22. Hrvatski ured za osiguranje (2020c) *Stavovi i aktivnosti industrije osiguranja vezano uz nedavni potres, Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije i uloga osiguranja* [online]. Dostupno na: https://huo.hr/upload_data/site_files/30765930020939550771475620474_potres-u-zagrebu-i-osiguranje-imovine-stavovi-i-aktivnosti-industrije-osiguranja-press-briefing-18.9.2020..pdf [26. ožujka 2021.]
23. Hrvatski ured za osiguranje (2021) *Tržište osiguranja u 2020.* [online]. Dostupno na: https://huo.hr/upload_data/site_files/trziste-osiguranja-2020.pdf [26. ožujka 2021.]
24. Hrvatski ured za osiguranje (n.d) *Vijesti - Hrvatski ured za osiguranje povodom serije potresa: IZRAŽAVAMO ŽALJENJE I PORUČUJEMO KAKO SU OSIGURATELJI NA RASPOLAGANJU* [online]. Dostupno na: <https://huo.hr/hr/vijesti/hrvatski-ured-za-osiguranje-povodom-serije-potresa->

- [izrazavamo-zaljenje-i-porucujemo-kako-su-osiguratelji-na-raspolaganju-725](#) [7. travnja 2021.]
25. Insurance Europe (2019) *European insurance - Key facts* [online]. Dostupno na: <https://www.insuranceeurope.eu/publications/705/european-insurance-key-facts/> [4. ožujka 2021.]
26. Insurance Europe (2020) *European Insurance in Figures - 2018 data* [online]. Dostupno na: <https://www.insuranceeurope.eu/publications/693/european-insurance-in-figures-2018-data/> [4. ožujka 2021.]
27. Insurance Europe (2021) *European insurance industry database:P&C insurance* [online]. Dostupno na: <https://www.insuranceeurope.eu/statistics> [22. kolovoz 2021.]
28. Insurance Information Institute (2020) *Background on: Earthquake insurance and risk* [online]. Dostupno na: <https://www.iii.org/article/background-on-earthquake-insurance-and-risk> [16. ožujka 2021.]
29. Klobučar, D. (2007) *Risk management i osiguranje*. Zagreb: Tectus.
30. Krišto, J., Stojanović, A. i Pavković, A. (2013) IMPACT OF INSTITUTIONAL INVESTORS ON FINANCIAL MARKET STABILITY: LESSONS FROM FINANCIAL CRISIS. *DIEM*, 1 (1), 0-0. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/161436> [19. kolovoz 2021.]
31. Mahul, O. i White, E. (2011) *Earthquake Risk Insurance: Disaster risk management knowledge notes*, No. 6-2 Washington, D.C.: World Bank Group. *World Bank* [online]. Dostupno na: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/247551468272962819/pdf/800740drm0kn6020Box0377295B00PUBLIC0.pdf> [19. ožujka 2021.]
32. McKinsey & Company (2020) *State of property & casualty insurance 2020: The reinvention imperative* [online]. Dostupno na: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/our%20insights/state%20of%20property%20and%20casualty%20insurance%202020/sate-of-property-and-casualty-insurance-2020.ashx> [4. ožujka 2021.]

33. Ministarstvo financija: *Registar šteta od prirodnih nepogoda* [online]. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/prirodne-nepogode/456> [14. travnja 2021.]
34. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (n.d.) *Primjeri dobre prakse: Osiguranje kao mjera prilagodbe* [online]. Dostupno na: <https://prilagodba-klimi.hr/primjer-dobre-prakse/osiguranje-kao-mjera-prilagodbe-klimatskim-promjenama/> [4. ožujka 2021.]
35. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine (2021) *Vijesti – Obnova zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba i okolice* [online]. Dostupno na: <https://mpgi.gov.hr/o-ministarstvu-15/djelokrug/graditeljstvo-98/obnova-zgrada-ostecenih-potresom-na-podrucju-grada-zagreba-i-krapinsko-zagorske-zupanije/10668> [22. kolovoza 2021.]
36. Narodne novine (2020) *Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu*. Zagreb: Narodne novine d.d., NN 46/20, str.1
37. National Association of Insurance Commissioners – NAIC (2021) *PARAMETRIC DISASTER INSURANCE* [online]. Dostupno na: https://content.naic.org/cipr_topics/topic_parametric_disaster_insurance.htm [22. kolovoza 2021.]
38. National Association of Insurance Commissioners - NAIC (2020) *EARTHQUAKE INSURANCE* [online]. Dostupno na: https://content.naic.org/cipr_topics/topic_earthquake_insurance.htm [27. veljače 2021.]
39. OECD (2018) *Financial Management of Earthquake Risk* [online]. Dostupno na: www.oecd.org/finance/Financial-Management-of-Earthquake-Risk.htm [27. veljače 2021.]
40. Poposki, K. (2020) *Osiguranje od rizika potresa – najnovija kretanja i budući izazovi*. *Hrvatski časopis za OSIGURANJE* [online], (3), str. 27-51. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/242246> [21. listopada 2020.]

41. Pravilnik o rasporedu vrsta rizika po skupinama i vrstama osiguranja odnosno reosiguranja (NN 23/16)
42. Primorac, M. i Golub, L. (2019) Fiskalni rizici prirodnih nepogoda u Hrvatskoj. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu* [online], 17(2), str. 39-58. Dostupno na: <https://doi.org/10.22598/zefzg.2019.2.39> [21. listopada 2020.]
43. Prirodoslovno-matematički fakultet (2020) *Potresi u Zagrebu od 22. ožujka do 14. travnja 2020. godine* [online]. Dostupno na: https://www.pmf.unizg.hr/geof/seizmoloska_sluzba/o_zagrebackom_potresu_2020?@=1lrg6 [26. ožujka 2021.]
44. Prirodoslovno-matematički fakultet (2021) *Mjesec dana od glavnog petrinjskog potresa* [online]. Dostupno na: https://www.pmf.unizg.hr/geof/seizmoloska_sluzba/potresi_kod_petrinje?@=1m7jw#news_118053 [26. ožujka 2021.]
45. Rejda G. E. (1995) *Principles of risk management and insurance*. New York: HarperCollins.
46. Stipić, M. (2014) HRVATSKI OSIGURATELJI I TRŽIŠTE OSIGURANJA U EU, *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, (3-4/2014), str. 75-84. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/131384> [1. ožujka 2021.]
47. Swiss Re Corporation Solutions (2018) *What is parametric insurance?* [online]. Dostupno na: https://corporatesolutions.swissre.com/insights/knowledge/what_is_parametric_insurance.html [21. listopada 2020.]
48. Swiss Re Corporation Solutions (2020a) *How fast parametric policy payments can improve recovery from a major Natural Catastrophe* [online]. Dostupno na: <https://corporatesolutions.swissre.com/insights/knowledge/how-fast-parametric-policy-payments-can-improve-recovery-from-a-major-natcat.html> [21. listopada 2020.]
49. Swiss Re Corporation Solutions (2020b) *What is the most popular parametric solution?* [online]. Dostupno na:

- <https://corporatesolutions.swissre.com/insights/knowledge/what-is-the-most-popular-parametric-solution-cat-in-a-box-explained.html> [21. listopada 2020.]
50. Swiss Re Group (2020) *Swiss Re Institute estimates USD 83 billion global insured catastrophe losses in 2020, the fifth-costliest on record* [online]. Dostupno na: <https://www.swissre.com/media/news-releases/nr-20201215-sigma-full-year-2020-preliminary-natcat-loss-estimates.html> [12. veljače 2021.]
51. Swiss Re Institute (2012) *Lessons from recent major earthquakes* [online]. Dostupno na: https://www.swissre.com/dam/jcr:dbdf9660-9061-4eca-a5b3-ed48af267bfe/Exp_Pub_Lessons_from_recent_major_earthquakes.pdf [16. ožujka 2021.]
52. Swiss Re Institute (2018) Natural catastrophes and man-made disasters in 2017: a year of record-breaking losses. *Sigma* [online], 1/2018. Dostupno na: https://www.swissre.com/dam/jcr:1b3e94c3-ac4e-4585-aa6f-4d482d8f46cc/sigma1_2018_en.pdf [4. ožujka 2021.]
53. Swiss Re Institute (2019) Natural catastrophes and man-made disasters in 2018: “secondary” perils on the frontline. *Sigma* [online], 2/2019. Dostupno na: https://www.swissre.com/dam/jcr:c37eb0e4-c0b9-4a9f-9954-3d0bb4339bfd/sigma2_2019_en.pdf [4. ožujka 2021.]
54. Swiss Re Institute (2020) Natural catastrophes in times of economic accumulation and climate change. *Sigma* [online], 2/2020. Dostupno na: https://www.swissre.com/dam/jcr:85598d6e-b5b5-4d4b-971e-5fc9eee143fb/sigma%202%202020%20_EN.pdf [21. listopada 2020.]
55. United States Geological Survey (2018) *2018 United States (Lower 48) Seismic Hazard Long-term Model* [online]. Dostupno na: https://www.usgs.gov/natural-hazards/earthquake-hazards/science/2018-united-states-lower-48-seismic-hazard-long-term?qt-science_center_objects=0#qt-science_center_objects [17. ožujka 2021.]
56. United States Geological Survey (n.d.) *Which country has the most earthquakes?* [online]. Dostupno na: <https://www.usgs.gov/faqs/which-country-has-most->

- [earthquakes?qt-news_science_products=0#qt-news_science_products](#) [19. ožujka 2021.]
57. Vaughan, E.J. i Vaughan, T.M. (2000) *Osnove osiguranja: upravljanje rizicima*. Zagreb: MATE.
58. Vlada Republike Hrvatske (2021a) Vijesti – *Vlada u procesu osiguravanja oko 28,5 milijardi kuna za obnovu potresom pogođenih područja* [online]. Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-u-procesu-osiguravanja-oko-28-5-milijardi-kuna-za-obnovu-potresom-pogodjenih-podrucja/31712> [6. travnja 2021.]
59. Vlada Republike Hrvatske (2021b) Vijesti- *Zahvaljujući članstvu u EU, Hrvatskoj u ovom desetljeću gotovo 30 mlrd eura za ekonomski i gospodarski rast* [online]. Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/zahvaljujuci-clanstvu-u-eu-hrvatskoj-u-ovom-desetljecu-gotovo-30-mlrd-eura-za-ekonomski-i-gospodarski-rast/32498> [23. kolovoza 2021.]
60. Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 2918)
61. Zakon o osiguranju (NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20)

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Osigurani gubici prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem u svijetu 2017.-2020.....	18
Grafikon 2. Ukupne štete od elementarnih nepogoda u Republici Hrvatskoj od 2004. do 2017. godine.....	19
Grafikon 3. Struktura premije neživotnog osiguranja u Europskoj uniji 2018. godine.....	21
Grafikon 4. Premije imovinskih osiguranja 2018. godine prema zemljama Europske unije u milijunima eura.....	22
Grafikon 5. Gustoća imovinskog osiguranja (premije po stanovniku) u Europskoj uniji u eurima u 2018. godini.....	23
Grafikon 6. Penetracija imovinskih osiguranja u Europskoj uniji u 2018. godini (%).....	24
Grafikon 7. Zračunata bruto premija osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u kunama u prosincu u razdoblju od 2017. do 2020. godine.....	36
Grafikon 8. Broj osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u prosincu u razdoblju od 2017. do 2020. godine.....	37
Grafikon 9. Iznos likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj od 2017. do 2020. godine u kunama.....	38
Grafikon 10. Broj likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj kumulativno u 2020. godini.....	49
Grafikon 11. Iznos likvidiranih šteta na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u kunama kumulativno u 2020. godini.....	50
Grafikon 12. Broj polica osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj u srpnju 2019., 2020. i 2021. godine.....	58

POPIS SLIKA

Slika 1. Vrste životnog i neživotnog osiguranja	11
Slika 2. Osnovne opasnosti pokrivena osiguranjem materijalne imovine	12
Slika 3. Dugoročna nacionalna karta seizmičke opasnosti za SAD	32

POPIS TABLICA

Tablica 1. Penetracija osiguranja od potresa u odabranim zemljama	31
Tablica 2. Odnos likvidiranih šteta i zaračunate bruto premije na osnovi osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj 2019. i 2020. godine.....	51

PRILOZI

ANKETNI UPITNIK:

ISTRAŽIVANJE PERCEPCIJE OSIGURATELJA I POTROŠAČA O OSIGURANJU OD POTRESA

UPITNIK

Poštovani ispitanici pred Vama se nalazi upitnik kreiran u svrhu istraživanja percepcije osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa. Istraživanje će se provesti kvalitativnom metodom, odnosno metodom intervjua više različitih skupina prema istom upitniku. Pitanja u upitniku su otvorenog tipa, a odgovori će biti prikupljeni putem email-a. Vaše sudjelovanje će u potpunosti biti anonimno, stoga Vas molim da izdvojite nekoliko minuta vremena i doprinesete razumijevanju ove aktualne tematike.

Pitanja:

1. Smatrate li potrese katastrofalnim događajima?
2. Jeste li bili svjesni izloženosti riziku potresa prije potresa koji su zahvatili Hrvatsku u 2020. i 2021. godini?
3. Smatrate li da će zbog potresa koji su zahvatili Hrvatsku u 2020. i 2021. godini, doći do povećanja potražnje za osiguranjem od potresa i cijene (premije) osiguranja od potresa?
4. Što mislite koji su razlozi niske zastupljenosti osiguranja od potresa u Republici Hrvatskoj?
5. Smatrate li da bi osiguranje od potresa trebalo biti obvezno za sve?

Unaprijed se zahvaljujem svim ispitanicima na izdvojenom vremenu. Rezultati istraživanja će biti dostupni u diplomskom radu "Percepcija osiguratelja i potrošača o osiguranju od potresa".

ZAGREB, 2021.

ŽIVOTOPIS

OSOBNJE INFORMACIJE

Šime Ljubića 38
10360 Sesvete

+385 99 7005 707

mstanic2@net.efzg.hr

www.linkedin.com/in/magdalena-stanić-15a64b20a

JEZICI

- Engleski jezik B2
- Ruski jezik B1.2

DIGITALNE VJEŠTINE

- Microsoft Office
- Word Press
- Canva
- Synesis

CERTIFIKATI

Campster certifikat: Microsoft Excel - napredna razina

Campster certifikat: Word Press - početna razina

LUMEN Business 2020: finalistica natjecanja

Hrvatska studentska asocijacija (HSA): alumni

Stipendija za izvrsnost: 2 godine za redom

MAGDALENA STANIĆ

RADNO ISKUSTVO

Praksa

INTERCAPITAL ASSET MANAGEMENT | SRPANJ - KOLOVOZ 2021

- upoznavanje sa svim odjelima
- edukacija kroz zadatke

Animator-Promotor

E DIZAJN | RUJAN 2019 - SIJEČANJ 2021

- demonstriranje i pružanje informacija o promoviranim proizvodima / uslugama
- distribuiranje promotivnih materijala
- pomoć u organizaciji i provedbi event-a

Računovođa

KNJIGOVODSTVENI SERVIS „4+“ | LIPANJ 2017 - SIJEČANJ 2018

- knjiženje ulaznih/izlaznih računa
- knjiženje izvoda
- obračun plaća
- izrada i knjiženje putnih naloga

OBRAZOVANJE

Ekonomski fakultet Zagreb

Financije | 2015 - danas

Treća ekonomska škola

Ekonomist | 2011 - 2015